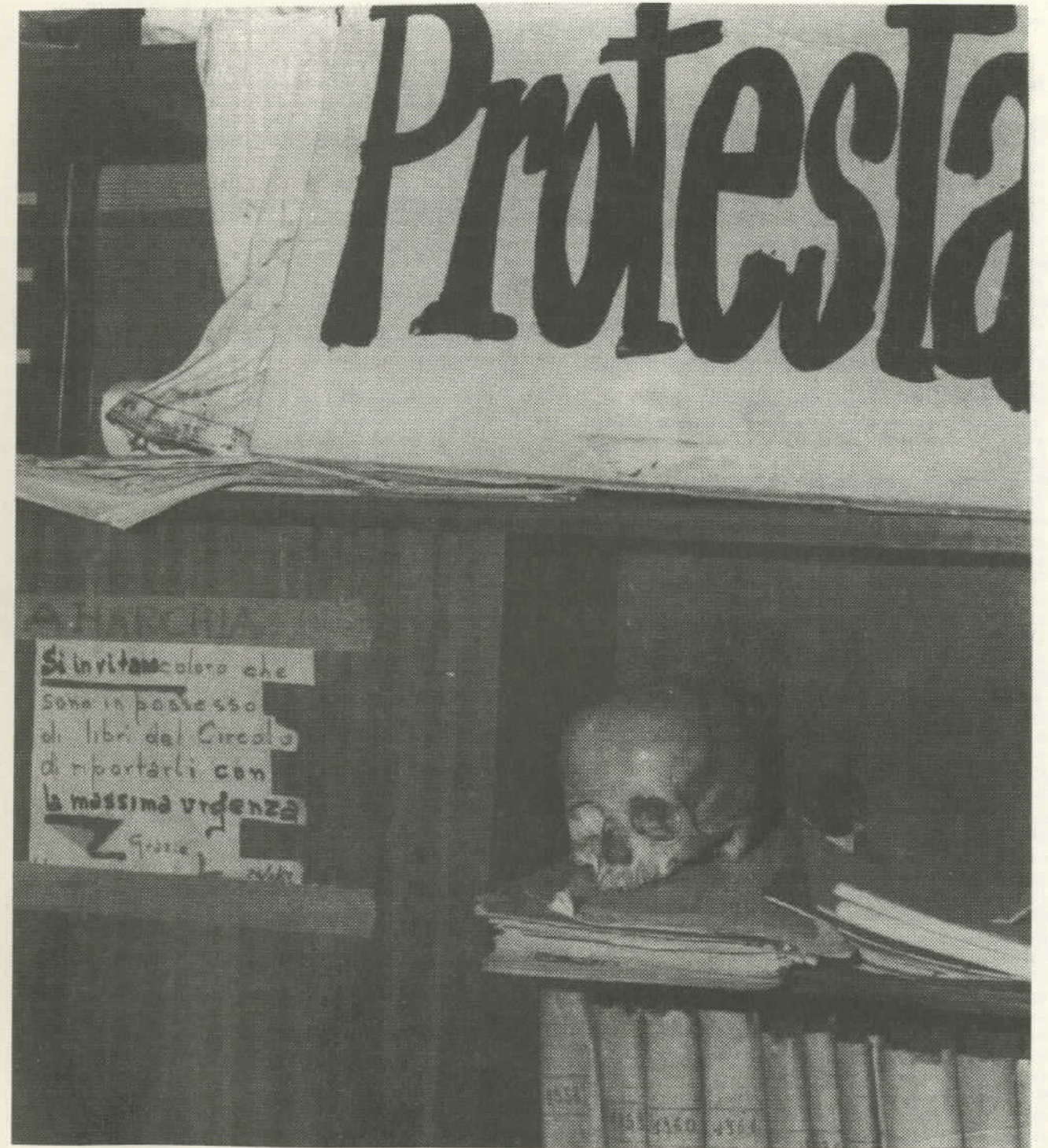

De plotselinge dood van een anarchist

Dario Fo

Uitgave:
Buiten de Orde
Postbus 1338
3500 BH Utrecht

Behorend bij Buiten de Orde, Vierde kwartaal 1997

DE PLOTSSELINGE DOOD VAN EEN ANARCHIST

Dario Fo

'De plotselinge dood van een anarchist' is in 1972 geschreven naar aanleiding van de geruchtmakende Italiaanse affaire "De zaak Pinelli". Dit schandaal -in grote trekken geschetst in dit stuk- toonde aan hoe rechtse krachten -met gebruik van alle middelen- hun greep op de samenleving wilden verstevigen.

Het stuk is een waarschuwing tegen het optreden van fascistische bendes die bomaanslagen en tal van andere akties op touw zetten met de bedoeling ze de linkse groeperingen in de schoenen te schuiven. Een oude taktiek, gericht op het bekende klimaat van angst en hysterie, en de al even bekende vraag naar een sterke staat, een sterke man.

eerste bedrijf

COMMISSARIS BERTOZZO: *(dossiers doorbladerend; tegen een verdachte die rustig voor hem zit)* Aha, maar het is dus niet de eerste keer dat je doet alsof je iemand anders bent. Je hebt je twee keer uitgegeven voor chirurg, een keer voor kapitein van de infanterie, drie keer voor bisschop, een keer voor scheepsbouwkundig ingenieur... alles bij elkaar ben je, laat eens kijken... twee plus drie is vijf... een, drie... twee... elf keer gearresteerd... en dit is de twaalfde.

GEK: Ja, twaalf keer... maar let wel commissaris, ik ben nog nooit veroordeeld. Ik heb een blanco strafblad.

BERTOZZO: Nou ik weet niet hoe jij er in geslaagd bent om er elke keer weer onderuit te komen, maar ik verzeker je dat ik dat schone strafblad van jou wel even zal vies maken.

GEK: Tja, dat begrip ik commissaris. Een schoon strafblad vies maken dat willen we allemaal wel...

BERTOZZO: Maak maar grappen. De aanklacht zegt hier dat je je hebt laten doorgaan voor psychiater, professor en buitengewoon docent aan de universiteit van Padua... Weet je wat je voor oplichting krijgen kunt?

GEK: Voor oplichting gepleegd door iemand die bij zijn verstand is. Ja maar ik ben gek: erkend gek... bekijk mijn dossiers maar eens: zestien keer opgenomen... steeds om dezelfde reden: ik heb de manie om andere mensen na te doen, histrionomanie heet dat, van histriones, toneelspeler. Het is namelijk mijn manie om me met rollen bezig te houden, met dat verschil dat voor mij het leven zelf theater is. Mijn toneelgezelschap bestaat dus eigenlijk uit echte mensen die niets van toneelspelen weten. Maar helaas: ik heb geen geld, ik kan het dus niet betalen...Ik heb weliswaar subsidie aangevraagd, maar ja, zonder politieke steun...

BERTOZZO: Laat je je daarom ondersteunen door je spelers, draai je ze daarom een poot uit...

GEK: Ik heb nog nooit iemand een haar gekrenkt...

BERTOZZO: Hier staat: hij heeft zich fl 50,- laten betalen voor een visite...

AGENT: *(staat achter de verdachte)* Wat een lef.

GEK: Het gewone tarief voor een zichzelf respecterende psychiater...

BERTOZZO: En hoelang heb jij dan wel gestudeerd?

GEK: Twintig jaar, in 16 verschillende gekkenhuizen... duizenden gekken heb ik bestudeerd, dag en nacht. Vraag maar na, wat voor een perfecte diagnose ik gesteld heb van die arme schizofreen. En daarvoor hebben ze me aangeklaagd.

BERTOZZO: Die fl 50,- waren anders ook perfect.

GEK: Voor zijn eigen bestwil.

BERTOZZO: Ah; voor zijn eigen bestwil.

GEK: Als ik hem die fl 50,- niet afhandig had gemaakt, gelooft U dan dat die zielepoot tevreden zou zijn geweest? Als ik hem fl 2,50 had gevraagd zou hij vast gedacht hebben: Die zal wel niet veel waard zijn; nu benam de schok hem meteen alle adem. Wie is dit? God zelf of zo? Hij is zielsgelukkig weggegaan... heeft me zelfs de hand gekust... dank U dokter.

BERTOZZO: Niet te geloven.

GEK: Ook Freud zegt: een gepeperde rekening is de beste remedie, zowel voor de dokter als voor de patiënt.

BERTOZZO: Hier heb ik je visitekaartje en je receptenblok ... als ik me niet vergis staat er: Dr. Antonio Rabbi. Psychiater. Buitengewoon docent aan de universiteit van Padua... hoe verklaar je dat?

GEK: Om te beginnen ben ik wel degelijk docent, ik geef freelance teksten, op de avondkursussen van de Heilige Verlosser.

BERTOZZO: Mijn complimenten. Maar hier staat psychiater.

GEK: Na de punt. Na de punt. Bent U een beetje thuis in grammatica en interpunctie? Let op: Dokter Antonio Rabbi. Punt. Dan met een hoofdletter Psychiater. Als iemand zegt: Ik ben psychiater, dan neemt hij daar mee nog geen titel aan. Je kan zeggen: IK BEN psycholoog, plantkundige, herbivoor of jichtlijder. Dat wil nog niet zeggen dat je daarvoor gestudeerd hebt.

BERTOZZO: En dat buitengewoon docent aan de universiteit dan?

GEK: Eerst zegt U me dat U alles weet van grammatica en interpunctie, en dan blijkt dat U niet eens kan lezen...

BERTOZZO: Wat kan ik niet!

GEK: Heeft U die komma dan niet gezien na buitengewoon?

BERTOZZO: Eh... ja... een komma. U heeft gelijk, ik had er niet op gelet.

GEK: Ah. Hij had er niet op gelet. En zonder er op te letten smijt U een onschuldige de gevangenis in?

BERTOZZO: U bent echt gek... *(hij realiseert zich niet dat hij hem met U is gaan aanspreken)*. Wat doet die komma er nou toe?

GEK: Niets voor iemand die zijn grammatica niet kent. Maar de komma is de sleutel van alles, onthoud U dat goed. Als er na buitengewoon een komma staat, verandert meteen de hele betekenis van de zin. Na een komma, volgt een korte, betekenisvolle adempauze, want: het gebruik van de komma heeft altijd een bepaalde betekenis. Dus moet je lezen: Buitengewoon... En dan even sarcastisch lachen. Met andere woorden de correcte lezing van de zin is buitengewoon *(grinst ironisch)*, docent aan de universiteit, nog een komma van Padua. Alsof je grappen zit te verkopen... En zij moeten maar zien of ze het geloven... als ze erin trappen zijn ze gewoon stom.

BERTOZZO: Dus ik ben stom.

GEK: Een beetje ongeletterd...Als U wilt geef ik U wat lessen. Tegen een redelijke prijs...Laten we beginnen... Noem mij de voornaamwoorden van tijd en plaats.

BERTOZZO: Neem me niet in de maling. Ik zou nog gaan geloven dat U echt de manie hebt toneel te spelen, U speelt zelfs dat U gek bent terwijl U waarschijnlijk meer bij Uw verstand bent dan ik.

GEK: Dat zou ik niet weten. U zult in Uw beroep wel blootstaan aan veel psychische spanningen. Laat me Uw oog eens zien? *(doet het ooglid naar beneden met zijn duim)*.

BERTOZZO: Gaan we nou door met dat procesverbaal of hoe zit dat?

GEK: Als U wilt, typ ik wel, ik ben gediplomeerd typist, 45 aanslagen per minuut...

BERTOZZO: Ik laat U de handboeien aandoen.

GEK: Of een dwangbuis of niets. Ik ben een gek, en als U me handboeien omdoet krijgt U te maken met art. 122 uit het wetboek van strafrecht: Hij die uit hoofde van een officiële functie dwangmiddelen gebruikt tegen een geestelijke minder-valide zodat deze hierdoor in crisis geraakt, begaat een misdrijf strafbaar met 5 tot 15 jaar gevangenisstraf en verlies van pensioen en titel.

BERTOZZO: Ah! Ik zie dat je ook verstand hebt van de wet.

GEK: Daar weet ik alles van. Ik studeer al twintig jaar rechten.

BERTOZZO: Maar hoe oud ben je eigenlijk? Waar heb je rechten gestudeerd?

GEK: In het gekkenhuis. Als U eens wist hoe goed je daar kan studeren. Ik had daar les van een paranoïde minister van justitie. Een genie! Romeins recht, modern recht, kerkelijk recht... de justiniaanse codex... de longobardische... de grieks-orthodoxe... Alles. Ondervraag maar:

BERTOZZO: Alsof ik daar tijd voor heb... stel je voor.

Er staat trouwens niet in je curriculum vitae dat je je voor rechter hebt uitgegeven... en ook niet voor advocaat!

GEK: O nee, advocaat zou ik nooit aan beginnen. Ik hou niet van pleiten, te passief. Laat mij maar berechten...veroordelen... onderdrukken... vervolgen... Ik sta aan jullie kant, m'n beste commissaris! Laten we elkaar toch tutoyeren!

BERTOZZO: Let een beetje op je woorden. Dit gaat me te ver.

GEK: Ik hou mijn mond al.

BERTOZZO: Heb je je wel eens voor rechter uitgegeven of niet?

GEK: Nee, jammer genoeg heb ik daar nog geen gelegenheid voor gehad. Oh, wat zou ik dat graag doen. Rechter. Prima beroep. Daar waar de gewone man, de eerste de beste arbeider, op zestigjarige leeftijd wordt afgedankt, omdat hij een beetje traag wordt in zijn reacties, begint voor de rechter het mooiste gedeelte van zijn carrière. Voor een arbeider aan de lopende band is het afgelopen, hij veroorzaakt vertragingen, houdt de boel op, is klaar voor de schroothoop, een mijnwerker heeft stoflongen, een bankemployé begint fouten te maken, vergeet namen van firma's, verwisselt de rentevoet met het postbusnummer van de belasting, weg naar huis, opgedonderd...maar hoe senieler en... eh... hoe bejaarder een rechter is, des te belangrijker de opdrachten...Die ingepakte perkamenten creaturen, met hun ridderorden, capes, brillen aan kettinkjes. Wat een uitstallkast. Ze veroordelen alsof ze het over het weer hebben. 50 jaar, 30, 20, dicteren, vaardigen wetten uit, veroordelen, decreteren... ja, rechter, wat een vak, dat nog eens te kunnen spelen... rechter van cassatie, cassatie, 'excellentie...' neemt U plaats. Opstaan... het hof komt binnen'... hé, daar ligt een bot .. heeft U dat verloren? Nee, U?

BERTOZZO: Is het uit met dat geleuter? Ga zitten, hou je kop.

GEK: Handen weg of ik blij.

BERTOZZO: Bijt?

GEK: Ik bijt, ja: njamnjam. Als je lastig wordt is er altijd nog artikel 122 bis, 'provocatie en gebruik van geweld tegenover een geestelijk minder-valide'.

BERTOZZO: Zitten. Ik verlies mijn geduld. *(tegen agent)*

Wat sta je nou. Smijt hem op zijn stoel.

AGENT: Hij bijt.

GEK: Grrrrr. Hondsdolheid. Gekregen van een hond. De hond ging dood en ik ben besmettelijk, njamnjam.

BERTOZZO: Een besmettelijke gek. Goeie god. Laat me dat procesverbaal nou opmaken ja of nee? Nou, werk even mee, dan kan ik je laten gaan.

GEK: Jaag me niet weg, commissaris. Ik voel me hier op m'n gemak... beschermd: op straat is het gevaarlijker, al dat getoeter, piepende remmen... bussen en treinen met deuren die plotseling dichtslaan... friiii... wramm...platgedrukt... houdt U me toch hier bij U...

BERTOZZO: Je hebt me nu wel lang genoeg aan m'n kop gezeurd...

GEK: Commissaris, U houdt me hier bij U of ik spring uit het raam... op welke verdieping zitten we? De derde? Heel goed, Ik spring, en als ik dan halfdood op straat lig te rochelen... want ik ben moeilijk dood te krijgen... en ik rochel ontzettend... dan komen de journalisten en die vertel ik al rochelend dat jullie me naar beneden hebben gegooid. Ik spring!

BERTOZZO: Alsjeblieft, hou daarmee op. *(tegen de agent)* Grendel het raam.

GEK: Dan neem ik het trapgat. *(loopt naar de deur)*

BERTOZZO: Genoeg! Zitten! *(smijt hem op de stoel)*.

Doe de deur op slot... neem de sleutel eruit...

GEK: Gooi hem uit het raam...

(De agent gaat als een automaat naar het raam).

BERTOZZO: Ja, gooi hem uit het r... nee !, leg hem in de la... sluit de la... haal de sleutel eruit. *(De agent voert alles mechanisch uit)*.

GEK: Stop hem in je mond en slik hem door!

BERTOZZO: Nee, nee en nog eens nee... Mij neem je niet in de maling.

(tegen de agent) Geef op die sleutel. *(opent de deur)* Hup naar buiten, donder op... gooi je maar van de trap... zie maar... opgedonderd... ik word nog gek op zo'n manier.

GEK: Commissaris... Bega nu geen vergissing! Ik smeek U... waarom?

Ik hoef er hier nog niet uit! Dit is mijn halte niet.

BERTOZZO: Opgedonderd! *(is er in geslaagd, leunt tegen de deur)*

Eindelijk!

AGENT: Commissaris ik moet U eraan herinneren dat er een vergadering is bij de heer Bellati... We zijn al vijf minuten te laat.

BERTOZZO: Wat? Hoe laat is het? *(kijkt op z'n horloge)*

O Jezus Christus nog aan toe...

(Zij gaan links af en rechts kijkt de verdachte/gek om de hoek van de deur waar hij eerder door was afgegaan).

GEK: Commissaris... stoor ik? Ik kom even mijn papieren halen...

Niemand? Nou dan pak ik zelf wel... M'n rapport van de kliniek... M'n receptenblok... Hé, de aanklacht... zo, praten we er niet meer over. Van wie is die? *(leest)* Diefstaf! Tja, wat wil je, in een apotheek... zo, jij bent vrij. *(verscheurt ook die aanklacht)* En jij... *(leest)* Onrechtmatige toeëigening... beledigingen... Allemaal onzin... ook vrij *(verscheurt het)*. Iedereen vrij! *(bekijkt een stuk met speciale aandacht)* Nee, jij niet... klootzak... de bak in met jou *(legt de aanklacht duidelijk zichtbaar op het bureau en opent vervolgens een kast vol papieren)*. Hier komt Vrouwe Justitia! God, allemaal aanklachten! Ik verbrand alles... aardig vuurtje *(pakt zijn aansteker en maakt aanstalten om een hele stapel papieren te verbranden, leest dan op het titelblad)* Lopende onderzoeken! *(leest het titelblad van een andere stapel. Besluit tot archivering van het onderzoek. Op dat moment gaat de telefoon. De gek neemt rustig op)* Hallo met het bureau van commissaris Bertozzo. Met wie? Nee, als U niet zegt wie U bent dan kan ik U hem niet geven... Wie?... De commissaris hoogst persoonlijk. Nee maar..., werkelijk? Wat ontzettend leuk!... Commissaris ongeluk, nee niks..., waar vandaan belt U?... natuurlijk van de vierde verdieping... waar vandaan anders? Hoezo, wie ik ben? Hoor je dat Bertozzo, de schrik van de staatsvijanden hier, vraagt wie ik ben... Raadt 'ns? Als je het niet raadt krijg je Bertozzo niet. Wie ik ben? Anghiari? *(tegen zichzelf)* Ben ik Anghiari? Ja, geraden commissaris. Pietro Anghiari uit Rome. Heel goed. Wat ik hier doe in Milaan? Nu wil je toch zoveel weten. Zeg me liever waarvoor je Bertozzo nodig hebt. Nee, hij kan niet komen, zeg het maar tegen mij. Iemand van de Hoge Raad? Speciaal vanuit Was hington? Ja, dat bedoel ik ook: Rome. Af en toe vergeet ik dat wij een eigen regering hebben. Hij zou de zaak moeten herzien. Op het ministerie zijn ze het dus duidelijk niet eens met de gronden waarop de rechter de zaak heeft afgesloten. Eerst vinden ze het dus prima en dan krijgen ze bedenkingen... Ah, ze staan onder druk van de publieke opinie... Doe me een lol zeg... de publieke opinie... Bertozzo hier zit zich gek te lachen *(lacht terwijl hij de hoorn van zich afhoudt)* Ha, ha, ha! *(doet alsof hij roept)* Bertozzo, onze vriend van de vierde verdieping zegt dat jij het je kan permitteren te lachen... maar voor hem en zijn baas is dat klote..., ha, ha, ha... eigen schuld, dikke bult zegt-ie... nee, lach ik zelf! Omdat ik het uitermate komisch zou vinden als de hoofdcommissaris te grazen werd genomen. Ja, zeg het hem als je wilt... Commissaris Anghiari zou het uitermate komisch vinden als... Bertozzo is het helemaal met me eens, moet je hem horen lachen. *(houdt de hoorn van zich af)* Ha, ha, hoor je? Wat kan je ook doorgeven: Anghiari en Bertozzo hebben er schijt aan... *(doet een keiharde scheet na met zijn mond)* Prrrrrrrrr ja, dat kwam van hem. O.K., wind je niet op, we bespreken het nog wel onder vier ogen. Wat wilde je nou van Bertozzo? Papieren? Dikteer even. De kopie van het besluit tot archivering van de dood van de anarchist... o.k.... en kopieën van de procesverbalen... ja ze liggen allemaal hier in het archief... jullie moeten je zeker goed voorbereiden, jij en die strafkampbeul van jullie, waarmee je overigens nogal bevriend schijnt te zijn... wat... niks, niks ... als die rechter die hier naar toe komt ook maar half zo'n schofte is als ze zeggen... Waar ze dat zeggen?... In Rome, er doen daar praatjes de ronde over wat jullie te wachten staat. Tuurlijk ken ik die rechter. Hij heet Malipiero. Nooit van gehoord? Nou dat komt dan nog wel.

Hij is er ook zo een die onder Mussolini een fantastische carrière wist te maken. Van kampbewaker tot strafkampcommandant. Fascinerend, niet? Die chef van jou moet je er eens naar vragen, schijnt ook zo'n sprookjesverleden te hebben... nee, vraag het hem eigenlijk maar niet... god wat ben je lichtgeraakt, m'n beste, d'r valt hier niks te lachen in dit zeikerige politiebureau, o.k. ik laat het je allemaal brengen, ciao, o, wacht even, Bertozzo zegt iets grappigs, wordt je niet kwaad? Niet? Nee? Goed, hij zei... hahaha... dat ze je na het bezoek van die rechter zullen overplaatsen. Naar Vibo Valentia in Calabrië... een politiebureau met maar één verdieping en de kamer van de commissaris in het souterrain... hahaha... voel je hem?... Vind je hem leuk? Niet leuk? *(plotseling bars)* volgende keer beter... goed, ik geef het door... zeg, Bertozzo... de commissaris hier zegt dat hij ons binnenkort een enorme dreun gaat verkopen... hahaha... zeg, dat is begrepen, over en prrrt *(scheet)* sluiten. *(De gek legt de horen neer, gaat op zoek naar de stukken)*. Aan het werk, edelachtbare, de tijd dringt. Een gelegenheid als deze krijg ik nooit meer. Wat een opwindings. Laat eens kijken. Hmmm, hmmm, ja, hm, hm. Het loopje. *(loopt een stukje)* Mank! Nee, dat is meer een griffier. Mank, maar met waardigheid. Een beetje een gebogen hoofd. Een circuspaard met pensioen... Nee, nee... het schuifelen met het eindsprintje... de gelatinebenen?... god, nee... *(doet alles)* Misschien hippend, snelle korte passen, van de hak

naar de teen... precisieus... Bril? Bril. Geen bril... Het rechteroog, het rechteroog... halfdicht... en van opzij... Kuchje... uche uche... Hm hm... hnghrngr ... *(astmatisch)* nee, geen kuchje... een tic... een tic... zien we ter plekke... zoetsappige houding, nasale stem. Vriendelijk, maar grillig. 'Nee mijn beste commissaris, U staat hier niet aan het hoofd van een kamp' *(bladert papieren door)* kijk eens aan, daar heb je de stukken... Ho, wacht, in mijn rol: 'Kijk eens aan, daar heb je de stukken'. *(In de rol)* Heb ik alles? Kijken. Besluit tot archivering. Recht-bank te Milaan... onderzoek romeinse anarchisten... met aan het hoofd die danser, danser?... Danser, goed. *(Stopt alles in een akentas, trekt zwarte regenjas aan, zwarte hoed van de kapstok... De commissaris Bertozzo komt binnen. Deze is perplex).*

BERTOZZO: Goedemiddag, U wenst?

GEK: Ik kwam mijn papieren ophalen...

BERTOZZO: U weer? Eruit.

GEK: Zijn jullie allemaal van die zenuwlijders hier. Daarstraks die idioot die U een klap op Uw smoel wilde geven, nu dit weer...

BERTOZZO: Wie? Klap op mijn smoel?

GEK: Eentje met zo'n vrijetijdscoltrui. Nog geen dreun gehad?

BERTOZZO: Ik?

GEK: U en een collega van U... een zekere Angari... Angario...

BERTOZZO: Anghiar? De commissaris uit Rome?

GEK: Hoe moet ik dat weten?

BERTOZZO: En waarom zou dat vrijetijdstype ons een klap willen verkopen?

GEK: Vanwege een scheet.

BERTOZZO: Pardon?

GEK: Twee zelfs, door de telefoon... en natuurlijk dat lachje, dat vrese-lijke lachje... *(doet het na)*

BERTOZZO: Weer een van Uw rollen?

GEK: Die arme bovenbuurman van vier hoog.

BERTOZZO: Wie? Wie? Wie?

GEK: Hoe komt U erbij te zeggen dat ze hem in Calabrië in een souterrain stoppen samen met die baas van jullie, met dat mooie verleden...

BERTOZZO: Onze hoofdcommissaris? Genoeg. Ik heb teveel tijd ver-spild. Maak dat U wekomt.

GEK: Zeker. Als ik U een raad mag geven, als U die vrijetijdscollaga tegenkomt... denk erom: bukken! *(gaat af. De commissaris loopt op de kapstok af, zuchtend, merkt dat deze leeg is.)*

BERTOZZO: De schoft. De gek. Steelt hier de jassen van de kapstok. Héé *(tegen de agent die binnenkomt)* pak die idioot ... die hier net nog even was... die gaat er met mijn jas vandoor... mijn hoed... god weet ook mijn tas nog ... ja, natuurlijk, die was ook nog van mij! Vluc voor dat ie hem smeert!

AGENT: Tot Uw orders, commissaris... *(hij stopt op de drempel, praat naar buiten gewend in de coulissen)* Ja mijnheer... de commissaris is hier... komt U binnen *(wendt zich tot de commissaris die wanhopig probeert enige orde te scheppen in de door de gek verscheurde papieren).*

BERTOZZO: Waar zijn de aanklachten gebleven?

AGENT: Commissaris Bertozzo, de commissaris Uw collega wil U spreken. *(Commissaris Bertozzo kijkt op van zijn bureau, staat op en gaat hem tegemoet, in de richting van de rechtercoulisse).*

BERTOZZO: M'n beste... een seconde geleden had ik het nog over je. Iemand zei dat je me *(uit de coulissen schiet razendsnel een arm tevoorschijn, Bertozzo wordt op de grond gesmeten, heeft nog net de kracht om z'n zin af te maken)*... een dreun zou geven! *(stort in elkaar).* *(Door de deur vertoont zich de gek die roept:)*

GEK: Ik zei hem nog te bukken!

COMMISSARIS PISANI: *(zachtjes tegen de agent die onbeweeglijk bij de deur staat)* Wie is dat? Wat wil-ie?

AGENT: Ik weet het niet commissaris. Hij kwam binnenstormen ... alsof-ie God zelf was. Zegt dat hij U en de hoofdcommissaris wil spreken.

PISANI: *(die al van zijn opkomst zijn rechter hand wrijft)* Ah, hij wil me spreken? *(loopt eerbiedig op de gek af)* Goedemiddag, U wenst? Men heeft mij gezegd dat U mij zocht.

GEK: *(neemt hem onbewogen van hoofd tot voeten op, maakt een miniem gebaar om de hoed op te lichten)* Goedemiddag *(kijkt dan naar de hand die de commissaris nog steeds wrijft)* iets aan de hand?

PISANI: Wie bent U, als ik zo vrij mag zijn?

GEK: Waarom wrijft U zo? Een soort tic?

(De commissaris begint ongeduldig te worden).

PISANI: Ik vroeg U met wie ik het genoeg had?

GEK: Ik heb eens een bisschop gekend die net zo'n manie had, een jezuïet.

PISANI: Heb ik het mis of...

GEK: Zeker heeft U het mis! U zit er helemaal naast als U denkt dat ik zou zinspelen op de spreekwoordelijke handigheid van de jezuiteten... Het spijt me, om te beginnen heb ik bij de jezuiteten gestudeerd. Hebt U er soms wat op tegen?

PISANI: Nee, in godsnaam... nee, maar... *(schutterig, verward)*

GEK: *(verandert op slag van toon)* Maar die bisschop waarover ik het had, dat was wel een echte hypocriet... een aartsleugenaar... en die wreef dus ook de hele tijd over zijn hand...

PISANI: Hoor 'ns even, U...

GEK: *(zonder ook maar te luisteren)* U zou 'ns naar een psychiater moeten gaan. Dat voortdurende wrijven is in de eerste plaats een teken van onzekerheid... schuldgevoel... een seksuele onbevredigdheid. Problemen met vrouwen?

PISANI: *(buiten zichzelf)* Dat is het toppunt! *(slaat met zijn vuist op tafel).*

GEK: *(op het gebaar wijzend)* Ook nog impulsief! Beken nou maar dat U nog geen kwartier geleden iemand een klap heeft verkocht!

PISANI: Ik beken helemaal niets. Met wie heb ik het genoeg, neem Uw hoed af!

GEK: U heeft gelijk. *(neemt zijn hoed langzaam, als afgestudeerd af)* Maar gelooft U mij, ik hield hem niet op om U te beledigen... maar ik heb last van de tocht ... speciaal aan het hoofd. Zou dat raam niet dicht kunnen?

PISANI: *(kortaf)* Nee, dat kan niet!

GEK: Ik zeg al niets meer. Mag ik mij voorstellen professor Marco Maria Malpiero, eerste kanselier van het Hof van Cassatie...

PISANI: U bent rechter. *(valt bijna flauw)*

GEK: Buitengewoon... buitengewoon... docent aan de universiteit van Padua. Twee keer buitengewoon en na de tweede keer een komma, zoals altijd.

PISANI: *(afgeleid)* Ja, ja, dat begrijp ik...

GEK: *(ironisch agressief)* Wat begrijpt U?

PISANI: Niets, niets.

GEK: Juist ja *(opnieuw agressief)*. Later gezegd: U begrijpt er niets van! Wie heeft U ervan op de hoogte gesteld dat ik zou komen voor de herziening van het onderzoek en de archivering?

PISANI: *(niet op zijn gemak)* Tja, wel... ik...

GEK: Pas op dat U niet liegt. Dat is iets wat me waanzinnig nerveus maakt... ik heb ook een tic namelijk hierin mijn nek... zodra iemand kletsboek verkoopt... kijk maar hoe het hier trilt... kijk! Nogmaals: wist U dat ik zou komen of niet?

PISANI: *(verward stikkend)* Ja, ik wist ervan... maar wij verwachtten U niet zo snel... dat was het...

GEK: Nu, laat ik U zeggen dat de Hoge Raad juist daarom heeft besloten een en ander te versnellen... wij hebben (ook) onze verklikkers. Op deze manier hebben we U mooi verrast: En ik hoop niet onaangenaam.

PISANI: *(is nu helemaal in)* Nee, stel je voor... *(De gek wijst op z'n nek die trilt)*...Ik bedoel, ja... heel erg. *(Wijst op een stoel)* Gaat U toch zitten en geeft U me Uw hoed *(pakt hem aan en aarzelt even)* Of wilt U hem liever bij U houden?

GEK: Nee, nee, houdt U hem maar... hij is trouwens toch niet van mij.

PISANI: Wat? *(gaat naar het raam)* Wilt U dat ik het raam sluit?

GEK: Geen sprake van. Doet U geen moeite. Laat U liever de hoofd-commissaris komen... Ik wil zo snel mogelijk beginnen.

PISANI: Natuurlijk... Maar zouden we dan niet beter naar zijn kamer kunnen gaan... die is comfortabeler.

GEK: Jawel, maar in deze kamer heeft toch dat misdrijf met die anarchist plaatsgevonden?

PISANI: Ja dat was hier.

GEK: *(de armen uitspreidend)* Nou dan! *(Hij gaat zitten en pakt de papieren uit z'n akentas. We zien dat hij ook nog een andere, enorme tas bij zich heeft, waaruit hij een heleboel rommel haalt: een bril, een tangetje, een nietmachine, een rechtershamer... een wetboek van strafrecht. Bij de deur fluistert de commissaris in het oor van de agent. Gaat door met het ordenen van de dossiers).* Ik zou het op prijs stellen, commissaris, als er in mijn aanwezigheid hardop gesproken werd!

PISANI: Pardon. *(tegen de agent)* Vraag de hoofdcommissaris of hij zo snel mogelijk hierheen kan komen, indien mogelijk...

GEK: Ook indien onmogelijk. *(De commissaris corrigeert zich onderdanig).*

PISANI: Ook indien onmogelijk.

AGENT: *(weglopend)* Tot Uw orders, commissaris.

PISANI: *(kijkt even naar de rechter die bezig is de dossiers te ordenen. Met*

punais heeft hij enkele papieren op de zijwand geprikt, op de vensterluisen en op de kast. Plotseling schiet hem wat te binnen). Oh ja, de procesverbalen! *(grijpt de hoorn van de haak en draait een nummer)* Ja halo, verbindt U me alstublieft door met commissaris Bertozzo... Waar is hij naar toe? Naar de hoofdcommissaris? *(legt de hoorn op de haak en begint een ander nummer te draaien. De gek onderbreekt hem).*

GEK: Neemt U mij niet kwalijk, commissaris...

PISANI: Ja, edelachtbare?

GEK: Die commissaris Bertozzo, die U nu belt, heeft die soms iets te maken met de herziening van het onderzoek?

PISANI: Ja... dat wil zeggen, hij gaat over het archief met alle documentatie...

GEK: Die hoeft U niet te bellen... ik heb alles al hier bij me... waarom zouden we dan nog een andere kopie nodig hebben. Dat heeft toch geen nut?

PISANI: U heeft gelijk, dat heeft geen nut. *(Van buiten hoor je de kwade stem van de hoofdcommissaris dichterbij komen. hij wordt gevolgd door de hulpeloze agent).*

HOOFDCOMMISSARIS: Wat is dat voor 'n verhaal, commissaris, dat ik naar U toe moet komen, ook als ik geen tijd heb?

PISANI: U heeft gelijk, commissaris... maar het zit zo...

HOOFDCOMMISSARIS: Het zit helemaal niet! Deze onbeschofte manier van doen staat me helemaal niet aan... vooral niet als er ook nog klappen vallen!

PISANI: Eh, ja maar weet U commissaris.... Heeft Bertozzo U niets gezegd over die scheet en die woordgrappen over de calabrees in het souterrain? *(De gek, die doet alsof hij zijn papieren in orde brengt, heeft zich op z'n hurken achter het bureau verborgen).*

HOOFDCOMMISSARIS: Wat voor 'n calabrese scheet? Laten we ons niet als kinderen gedragen... in plaats van gewoon rustig te blijven... we hebben toch alle ogen op ons gericht... met die ellendelingen van journalisten...hou op met me de mond te snoeren... ik praat zoals ik...*(De commissaris wijst hem op de namaakrechter die doet alsof hij niet luistert).* Oh, mijn God! Een journalist? Maar waarom heb je me niet meteen...

GEK: *(zonder op te kijken uit de papieren)* Nee, commissaris, maakt U zich niet bezorgd, niets hiervan komt in de krant...dat verzekert ik U.

HOOFDCOMMISSARIS: Dank U.

GEK: Ik begrijp en deel Uw bezorgdheid, bovendien heb ik al veel eerder geprobeerd Uw jeugdige medewerker op de vinger te tikken.

HOOFDCOMMISSARIS: *(tegen de commissaris)* Werkelijk?

GEK: Ik heb al eerder opgemerkt dat deze jongeman een prikkelbaar en onverdraagzaam karakter heeft, en nu ontdek ik, uit Uw gesprek, dat hij ook nog allergisch is voor de calabrese scheet... die - onder ons gezegd en gezweven - nog de meest aangename is, helemaal in vergelijking tot die uit Sorrento of Capuano! Bent U er een beetje in thuis? *(trekt de hoofdcommissaris in vertrouwen naar zich toe. De hoofd-commissaris laat het verbijsterd toe).*

HOOFDCOMMISSARIS: Nee, werkelijk...

GEK: *(bijna in zijn oor fluisterend)* Deze jongeman heeft dringend behoefte aan een goede psychiater... breng hem naar een vriend van mij... een genie. *(hij heeft hem een visitekaartje in de hand geduwd).* Professor Antonio Rabbi... buitengewoon docent... maar let op de komma.

HOOFDCOMMISSARIS: *(niet wetend hoe zich los te maken)* Dank U...maar als U mij toestaat, dan...

GEK: *(verandert plotseling van toon)* Maar zeker sta ik U toe... Gaat U zitten... en laten we beginnen. Nog even: heeft Uw medewerker U op de hoogte gesteld van het feit dat ik...?

PISANI: Nee, het spijt me, daar heb ik nog geen tijd voor gehad *(wendt zich tot de hoofdcommissaris)* . Professor Marco Maria Malpiero is eerste raadsheer bij het Hof van Cassatie...

GEK: In godsnaam, laat dat 'eerste raadsheer' toch zitten... een van de eersten is voldoende.

PISANI: Zoals U wilt...

HOOFDCOMMISSARIS: *(die met moeite de klap te boven komt)* Excellentie... ik weet echt niet...

PISANI: *(komt hem te hulp)* De edelachtbare komt hier voor herziening van het onderzoek naar de zaak...

HOOFDCOMMISSARIS: Ah, ja... natuurlijk, natuurlijk we verwachtten U.

GEK: Ziet U? Uw superieur is eerlijker. Neem daar een voorbeeld aan. Een andere generatie. Een andere school.

HOOFDCOMMISSARIS: Ja, een andere school.

GEK: U komt me bijna bekend voor. Heb ik U jaren geleden niet ont-

moet? Strafkamp Ustika, '38?

HOOFDCOMMISSARIS: *(stamelend)* 38? 38? Wel eh...

GEK: Een hoofdcommissaris die kamp-commandant geweest is? Nee, nee, onmogelijk. *(wuipt de gedachte weg; bij de andere hevige consternatie)* Goed, de feiten. Laten we de feiten op tafel leggen. Volgens procesverbaal...*(bladert in de papieren)* ... nummer 25, 26, 27, 28, *(de hoofdcommissaris verslikt zich)* de avond van... de datum doet er niet toe... bevond zich in deze kamer een anarchist, van beroep machinist bij de spoorwegen, om ondervraagd te worden over zijn eventuele deelneming aan bomaanslagen op banken die de dood van wel 16 onschuldige burgers tot gevolg hadden. En om het met Uw eigen woorden te zeggen commissaris: 'Er bestonden ernstige verdenkingen tegen hem'. Heeft U dat gezegd?

HOOFDCOMMISSARIS: Ja, aanvankelijk, edelachtbare, daar...

GEK: Precies. Aanvankelijk... alles op zijn tijd. Tegen middernacht heeft de anarchist, bevangen door een raptus - dit zijn nog steeds Uw eigen woorden - bevangen door een raptus dus, zich uit het raam gestort, waarbij hij te pletter is gevallen. Welnu, wat is een raptus? Volgens Bandieu is een raptus een vorm van wanhopig zelfmoordverlangen, dat ook kan opkomen bij psychisch gezonde mensen, als ze geconfronteerd worden met plotselinge hevige angst of een uitzichtloze beklemming. Nietwaar?

PISANI en HOOFDCOMMISSARIS: Ja.

GEK: Laten we eens kijken wie of wat deze angst, deze beklemming heeft veroorzaakt. We hoeven alleen maar de gebeurtenissen te reconstrueren. We beginnen waar U binnen komt hoofdcommissaris.

HOOFDCOMMISSARIS: Ik?

GEK: Zou U de befaamde binnenkomst even willen naspelen?

HOOFDCOMMISSARIS: Welke befaamde binnenkomst?

GEK: Die de raptus veroorzaakt heeft...

HOOFDCOMMISSARIS: Edelachtbare er moet een misverstand in het spel zijn... ik was het niet die binnenkwam, maar een van mijn plaatsvervangers, een collega...

GEK: Komkom, dat is niet aardig. De verantwoordelijkheid op ondergeschikten af schuiven... vooruit, speel Uw rol...

PISANI: Een van die truuikjes, edelachtbare... om een verdachte te laten bekennen...

GEK: Werd U wat gevraagd? Laat Uw superieur uitspreken. Wat zijn dat voor manieren? U antwoordt alleen als U iets gevraagd wordt. En nu doet de hoofdcommissaris voor hoe het gegaan is.

HOOFDCOMMISSARIS: O.k. Het ging min of meer zo: de verdachte anarchist zat daar waar U nu zit... Mijn Kolle... ik zelf dus, kwam binnen op een nogal onstuurige manier...

GEK: En viel tegen hem uit.

HOOFDCOMMISSARIS: Mijn beste machinist... U moet ermee op-houden mij voor schut te zetten...

GEK: Neenee, houdt U zich alstublieft aan het draaiboek. *(toont de verballen)* Deze zijn niet gecensureerd. Zo heeft U het niet gezegd.

HOOFDCOMMISSARIS: Goed, ik heb gezegd: Ben je klaar met me voor paal te zetten?

GEK: U hebt zich tot paal beperkt?

HOOFDCOMMISSARIS: Eh, ja. Paal, ja.

GEK: Ik geloof U. Ga door.

HOOFDCOMMISSARIS: We hebben bewezen dat jij het bent geweest, die de bommen in het station hebt gelegd.

GEK: *(als verdachte)* Welke bommen?

HOOFDCOMMISSARIS: *(gewone gesprekstoon)* Ik heb het nu over de aanslag van de vijftiengigste.

GEK: Kom. Dezelfde woorden als die bewuste avond. Ik ben de spoorwegbeambte. Toe maar. Welke bommen?

HOOFDCOMMISSARIS: Hou je niet van de domme. Je weet heel goed welke bommen. Acht maanden geleden. Centraalstation. Nou?

GEK: Hadden jullie die bewijzen werkelijk?

HOOFDCOMMISSARIS: Zoals de commissaris zoeven aan het uitlegen was, het ging hier om een van die gebruikelijke trucs, die de politie wel vaker gebruikt...

GEK: Ah...ah... doortrapst stelletje kerels...*(slaat krachtig op de schouder van de hoofdcommissaris; deze is geheel verbluft).*

HOOFDCOMMISSARIS: We hadden wel enige verdenkingen... aangezien de verdachte de enige anarchistische spoorwegbeambte was in Milaan... daaruit was af te leiden dat...

GEK: Het is evident dat een spoorwegbeambte bommen op het station legt, de bommen in het paleis van justitie worden immers gelegd door een rechter, bij het monument van de onbekende soldaat door de commandant van de wacht en in de boerenleenbank door een bankier

of een boer, naar keuze. (wordt ineens razend) Luister heren, ik ben hier om een serieus onderzoek te doen, niet om belachelijke woordspelletjes te spelen! Laten we doorgaan! Ik lees hier: (leest) 'De anarchist bleek niet onder de indruk te zijn van de beschuldigingen, hij glimlachte ongelovig'. Van wie is deze verklaring?

PISANI: Van mij, edelachtbare.

GEK: Goed hij glimlachte dus... maar hier staat ook nog... 't zijn Uw eigen woorden...' Ongetwijfeld heeft de angst om ontslagen te worden, mede geleid tot de zelfmoordkrisis. Dus eerst lachte hij ongelovig en toen werd ie opeens bang? Wie heeft 'm dan bang gemaakt? Met dat ontslag op staande voet?

PISANI: Ik zweer U, wat mij betreft... ik...

GEK: Alstublieft, is de politie soms een dameskoor? Heren, heren, op de hele wereld gaat de politie er keihard tegenaan als het er op aankomt, waarom zouden juist jullie een verdachte in de watten leggen. Schei toch uit, het is jullie recht, nee jullie plicht om op te treden, of niet soms!

PISANI en HOOFDCOMMISSARIS: Dank U, edelachtbare.

GEK: Aan de andere kant: het is gevaarlijk terrein. Je zegt tegen een anarchist: 'Jij staat er mooi op, wie weet wat ze bij de spoorwegen doen als we ze vertellen dat je anarchist bent... ze gooien je op straat... hij verliest de moed... laten we eerlijk zijn, een anarchist is meer dan wie ook gehecht aan z'n baan... in wezen zijn ze waanzinnig kleinburgerlijk... gesteld op hun kleine gemakjes: vast maandsalaris, toelage... vakantiegeld, pensioen, ziekteverzekering, een rustige oude dag... niemand denkt meer dan de anarchist aan z'n oude dag, geloof mij maar... Ik heb het natuurlijk over onze eigentijdse anarchist... die pantoffelheden van nu... hebben niets meer te maken met die van vroeger... daar werd letterlijk de kachel mee aangemaakt. Dus, rekapitulierend, jullie halen het moreel van de anarchist naar beneden, maken hem verbitterd, en hij springt...

PISANI: Als U mij toestaat, edelachtbare... ik kwam daar tussendoor ook nog binnen.

GEK: Ja inderdaad, U heeft gelijk... eerst bent U, commissaris, nog naar buiten gegaan, weer binnengekomen, en na een goed getimede pauze zei U... zegt U maar wat U toen zei...

PISANI: Men heeft me net uit Rome gebeld... mooi nieuws voor je: je kameraad de danser heeft bekend... toegegeven, dat hij die bom in de bank heeft gelegd.

GEK: En, hoe nam de spoorwegbeambte dat op?

PISANI: Nou slecht, werd bleek... vroeg om een sigaret...stak hem op, vroeg om lucifers.

GEK: En is daarna uit het raam gesprongen...

HOOFDCOMMISSARIS: Nee, niet meteen...

GEK: In de eerste versie hebt U toch 'meteen' gezegd?

HOOFDCOMMISSARIS: Ja, dat is waar.

GEK: Tegenover de pers en de televisie heeft U verklaard dat de anarchist zich voor zijn noodlottige daad al verloren voelde... 'klemgezet'.

HOOFDCOMMISSARIS: Precies: 'klemgezet'.

GEK: En verder?

HOOFDCOMMISSARIS: Dat zijn alibi, dat hij die beruchte middag van de aanslag kaart zat te spelen in een kroeg bij de haven, geen stand meer hield.

GEK: Zodat de anarchist aannam dat hij ook ernstig verdacht werd van de bankaanslagen in Milaan. En U heeft er tenslotte aan toegevoegd dat de zelfmoord van de anarchist een 'duidelijke schuldbeekentenis' was.

HOOFDCOMMISSARIS: Ja, dat heb ik gezegd.

GEK: En U commissaris, heeft geroepen dat ie een misdadiger was, een schoft. Nauwelijks een paar weken later heeft U, commissaris verklaard, dat staat hier, dat er 'natuurlijk', ik herhaal, 'natuurlijk' geen concrete verdenkingen rustten op het hoofd van de arme spoorwegbeambte. Juist? Hij was dus volslagen onschuldig, en ook U commissaris, hebt zelfs gezegd: 'Die anarchist was een beste jongen'.

HOOFDCOMMISSARIS: Ja, ik geef toe... we hebben ons vergist.

GEK: Tuurlijk... iedereen kan zich vergissen. Hoewel jullie het wel een beetje overdreven hebben, jullie houden een vrij burger aan, maken misbruik van het gezag door hem langer dan de wettelijke termijn vast te houden, jagen hem de stuipen op het lijf, vertellen hem dat jullie kunnen bewijzen dat hij de bom bij de spoorwegen gelegd heeft, dan maken jullie hem min of meer opzettelijk wijs dat hij zijn baan zal verliezen, dan dat zijn alibi van dat kaarten geen stand houdt, en tenslotte als klap op de vuurpijl, dat zijn vriend en kameraad uit Rome, heeft bekend dat ie schuldig is aan het bloedbad in Milaan: zijn vriend, een smerige moordenaar? Wat kan hij anders doen dan ontroostbaar

zegen: 'Dit is het einde van de anarchie' en uit het raam springen. Zijn jullie nou helemaal gek? En wij ons er nog over verbazen dat iemand die zo te grazen genomen wordt, door een raptus bevangen wordt. Welnu, maar in mijn ogen is het jullie schuld. Volgens mij zijn jullie geheel en al verantwoordelijk voor de dood van de anarchist!

HOOFDCOMMISSARIS: Edelachtbare, ons vak is verdachte te onderwerpen en om hem te laten praten moeten we soms wel eens gebruik maken van kunstgrepen, van strikvragen en wat geestelijk geweld...

GEK: Wát geestelijk geweld, voortdurend geestelijk geweld! Hebben jullie wel of geen sluitende bewijzen dat die arme spoorwegambtenaar gelogen heeft.

HOOFDCOMMISSARIS: Nee, geen sluitende bewijzen...

GEK: Zijn er nu wel of niet, twee of drie 65-plussers die zijn alibi bevestigen?

PISANI: Ja, die zijn er.

GEK: Jullie hebben dus gelogen tegen de televisie en de pers toen jullie zeiden dat zijn alibi vals was en er zware verdenkingen waren? Hinderslagen, valstrikken en smoesjes: ze worden dus niet alleen gebruikt om de verdachten erin te laten lopen, maar ook om het goedgelovige stompzinnige volk voor de gek te houden. (de hoofdcommissaris wil hem onderbreken) Laat me uitspreken alstublieft. Nooit geweten dat het verspreiden van valse of in ieder geval tendentieuze berichten een zware overtreding is?

HOOFDCOMMISSARIS: Maar die collega van mij had me verzekerd...

GEK: Ah, we proberen het weer eens op derden af te schuiven... Antwoordt U dan commissaris! Waar komt het bericht vandaan dat de anarchistische danser een bekentenis had afgelegd. Ik heb de verhalen van alle verhoren door de politie en rechter in Rome doorgenomen (laat ze zien) en nergens blijkt dat bovengenoemde anarchist ook maar een keer zou hebben bekend dat ie verantwoordelijk was voor dat bloedbad. Dus? Hebben jullie de bekentenis uit je duim gezogen? Geef antwoord!

PISANI: Ja, uit onze duim gezogen.

GEK: Hebben jullie fantasie! Schrijver zouden jullie moeten worden. Kans genoeg, geloof me... In de gevangenis schrijft het prima. In Rome hebben ze verpletterende bewijzen van jullie begrijpen. En de ministeries van justitie en van binnenlandse zaken zijn vast besloten om jullie te laten vallen. Om een streng voorbeeld te stellen. En zo het gekreukte imago van de politie te herstellen.

HOOFDCOMMISSARIS: Onvoorstelbaar!

PISANI: Maar hoe kunnen ze...

GEK: Jullie zijn geruïneerd, afgedankt, failliet. Zo is de politiek, mijn besten. Toen er een klimaat van angst en hysterie geschapen moest worden, herfst '69, voorjaar '72, we herinneren het ons nog wel, niet? Toen, ja toen waren jullie goed genoeg. Opwindend. Paniek. Terroristen bedreigen de staat. Maar nu de openbare mening is opgeschrikt door deze 'onverklaarbare' dood van een anarchist... Er moeten koppen rollen. Welnu, de staat zal ze laten rollen.

HOOFDCOMMISSARIS: Uitgerekend onze koppen?

PISANI: Dat is ook wat.

GEK: Kennen jullie dat oude Engelse gezegde niet?

De baas hitst de bloedhonden op tegen de boeren. De boeren beklagen zich bij de koning. De baas vermoordt om zijn eigen hals te redden glimlachend de bloedhonden.

HOOFDCOMMISSARIS: Werkelijk?

PISANI: Wat een beroep.

HOOFDCOMMISSARIS: Ga bij de politie, zeiden ze,

Een mooie carrière.

GEK: Er zal natuurlijk links en rechts wel gelachen worden.

PISANI: Met name onze collega's.

HOOFDCOMMISSARIS: Wat denk je van de pers.

PISANI: We worden afgemaakt.

HOOFDCOMMISSARIS: Een paar prachtige koppen.

PISANI: Het was een sadist. Een woesteling.

GEK: De vernederingen. De toespelingen.

HOOFDCOMMISSARIS: De beschimpingen.

PISANI: Zelfs als parkeerwachter kom ik niet meer aan bod.

HOOFDCOMMISSARIS: Ellendige wereld.

PISANI: Ellendige regering.

HOOFDCOMMISSARIS: Wat moeten we doen? Geef ons raad.

GEK: Ik? Wat moet ik zeggen?

PISANI: Wat we moeten doen.

GEK: Als ik jullie was...

PISANI en HOOFDCOMMISSARIS: Als U ons was...

GEK: Sprong ik uit het raam.

PISANI en HOOFDCOMMISSARIS: Wat?

GEK: Is dat een leven. In zo'n wereld. Met zo'n regering. Het is om een raptus van te krijgen. (duwt)

PISANI en HOOFDCOMMISSARIS: Wacht, wacht.

GEK: Wachten waarop? Tot jullie gevierendeeld worden?

Het is afgelopen met jullie. Begrijp dat nu eens. Afgelopen. Hup.

PISANI en HOOFDCOMMISSARIS: Niet duwen. Help!

GEK: Ik duw niet. De raptus duwt. Leve de reddende raptus.

PISANI en HOOFDCOMMISSARIS: (in het raam, nog net in evenwicht, aan elkaar vast geklampt) Help! help!

AGENT: (komt binnen) Wat is er aan de hand?

GEK: Niets. Niets aan de hand. Nietwaar commissaris. Stel Uw ondergeschikte even gerust.

HOOFDCOMMISSARIS: (kijmt bevend van de leuning)

Eh, ja, rustig maar... het was alleen maar...

GEK: Een raptus?

AGENT: Een raptus?

GEK: Ja, ze wilden zich uit het raam gooien.

AGENT: Zij ook al?

GEK: Zeg het maar niet tegen de pers.

AGENT: Nee, nee...

PISANI: Maar dat is niet waar, U, edelachtbare, wilde...

HOOFDCOMMISSARIS: Precies.

AGENT: Wilde U zich uit het raam werpen, edelachtbare?

HOOFDCOMMISSARIS: Nee, hij duwde.

GEK: Als iemand wanhopig is, dan heb je maar 'dat' nodig...

AGENT: Eh, ja, maar 'dat'!

GEK: Moet je zien wat een begrafenisgezichten!

AGENT: (Opgewonden door de vertrouwelijkheid van de rechter)

Zo te zien zitten we aardig in de stront...

HOOFDCOMMISSARIS: Bent U nu helemaal gek geworden!

AGENT: In de penarie...

GEK: Kop op heren, moed, komt tot U zelf.

HOOFDCOMMISSARIS: U heeft makkelijk praten... In onze positie...

er was een moment waarop ik bijna echt sprong.

PISANI: Ja, en ik ook!

GEK: Kijk 'ns aan heren, als je over de 'raptus' spreekt!

En wiens schuld zou het geweest zijn?

HOOFDCOMMISSARIS: Die waardeloze regering... eerst sporen ze je

aan... 'onderdrukken, een klimaat scheppen van omwenteling, van op

handen zijnde chaos'...

PISANI: 'Zodat men vraagt om een sterke regering'...

Je gooit jezelf voor de leeuwen, en dan...

GEK: Het zou uitsluitend mijn schuld zijn geweest!

HOOFDCOMMISSARIS: Hoezo?

GEK: Omdat ik het allemaal verzonnen heb.

HOOFDCOMMISSARIS: Is het niet waar dat ze ons in Rome kwijt

willen?

GEK: Het is niet in hun hoofd opgekomen.

PISANI: En de doorslaggevende bewijzen dan?

GEK: Zijn er nooit geweest.

PISANI: En die minister die ons hoofd wil laten rollen?

GEK: De minister aanbidt jullie. En als het hoofd van de politie, jullie

namen hoort, is hij tot tranen toe geroerd... en roept om z'n moeder!

De regering is dol op jullie! En bovendien bestaat dat Engelse spreekwoord van de baas en de bloedhonden ook niet. (De commissaris wil het woord nemen, de nerveuze hoofdcommissaris wordt boos)

PISANI: Als ik het niet verkeerd heb begrepen...

HOOFDCOMMISSARIS: Natuurlijk heb je het verkeerd begrepen...

Laat mij aan 't woord commissaris...

PISANI: Ja, neemt u me niet kwalijk hoofdcommissaris.

HOOFDCOMMISSARIS: Ik begrijp niet goed edelachtbare, waarom U

al die fabeltjes heeft verzonnen...

GEK: Fabeltjes? Geen sprake van, hier is sprake van die gebruikelijke

'trucs', die de rechtelijke macht soms gebruikt om de politie te laten

zien hoe on geciviliseerde methodes wel zijn!

Om niet te zeggen misdadig.

HOOFDCOMMISSARIS: Dus, U blijft de overtuiging toegedaan dat wij

de anarchist er toe gedwongen hebben te springen?

GEK: Dat hebben jullie net zelf beaamd...

PISANI: Maar we waren er helemaal niet bij toen hij naar beneden

sprong. Vraag 't maar aan de agent!

AGENT: De heren waren net naar buiten gegaan toen hij sprong!

GEK: Met andere woorden iemand die een bom legt in een bank en dan

weggaat is niet schuldig...

Nou met die logica komen we 'n heel end!

HOOFDCOMMISSARIS: Nee, edelachtbare, er is sprake van een misverstand... een agent beroept zich op de eerste versie... wij hebben 't over de tweede.

GEK: Oh ja... er heeft een soort bewerking plaatsgevonden.

HOOFDCOMMISSARIS: Nou, bewerking zou ik niet willen zeggen

...eerder een correctie.

GEK: Laat 'ns horen wat jullie veranderd hebben

(de hoofdcommissaris geeft een seintje aan commissaris Pisan).

PISANI: Hm, we hebben...

GEK: Van deze nieuwe versie heb ik ook de verballen, laat maar horen.

PISANI: We hebben het tijdstip veranderd.

GEK: Het tijdstip?

HOOFDCOMMISSARIS: Tja, nou, we hebben verklaard dat we niet om

12 uur 's nachts maar om 8 uur 's avonds de anarchist geconfronteerd

hebben met de valstrik en de daarbij behorende onwaarheden.

PISANI: Om 8 uur.

GEK: Aha, U heeft alles vier uur vervoegd, inclusief val uit het raam!

Een soort hoog ontwikkelde zomertijd!

PISANI: Nee, de val niet... dat was nog steeds om middernacht...

onveranderd. Er waren tenslotte getuigen.

HOOFDCOMMISSARIS: Onder andere die journalist die op de binnen-

plaats stond, die doffe klappen tegen de gevel hoorde en als eerste is

toegesnel... die heeft meteen de tijd opgeschreven.

GEK: Goed... de zelfmoord vond dus plaats om middernacht en die

kwajlike grap om 8 uur... En die raptus? Op die raptus steunt toch de

versie van de zelfmoord. Steeds is er gehamerd op het feit dat die

arme drommel gesprongen zou zijn 'wegens plotselinge raptus'... en

nu het puntje bij paaltje komt wordt me die raptus door de neus

geboord.

HOOFDCOMMISSARIS: Nee, nee... helemaal niet... die raptus...

GEK: Nou zit er notabene 4 uur tussen de zelfmoord en het moment

dat U of die medewerker van U binnenkomt met 'we hebben bewij-

zen'! Waar blijft die plotselinge raptus dan? Na vier uur?... In die tijd

had hij ook nog wel andere onzin kunnen verwerken, jullie hadden

hem ook kunnen vertellen dat Bakunin een proleet was en op goede

voet stond met de politie en het Vaticaan!

HOOFDCOMMISSARIS: Maar dat was juist wat we wilden, edelacht-

bare.

GEK: Hem vertellen dat Bakunin een proleet was?

HOOFDCOMMISSARIS: Nee, we wilden aantonen dat de raptus niet

veroorzaakt kon zijn door valse beweringen... omdat namelijk tussen

dat moment en het tijdstip van de zelfmoord vier uur zat!

GEK: U heeft gelijk! Zeer slim!

HOOFDCOMMISSARIS: Dank U edelachtbare.

GEK: Die leugen is verteld, maar had geen beslissende invloed!

PISANI: Precies. Dus zijn we onschuldig.

GEK: Het is weliswaar onbegrijpelijk waarom die arme stakker dan wel

uit het raam gesprongen is, maar dat doet er nu niet toe. Belangrijk is

dat jullie onschuldig zijn.

HOOFDCOMMISSARIS: Ik zal U eerlijk bekennen dat ik bang was dat

U bevooroordeeld was wat ons betrof.

GEK: Bevooroordeeld?

PISANI: Ja, dat U ons met alle geweld als schuldigen wilde beschouwen.

GEK: Het tegendeel: Als ik me een beetje provocerend heb opgesteld,

dan slechts om jullie die bewijzen en argumenten te ontlokken,

waarmee jullie het beste zouden kunnen triomferen.

HOOFDCOMMISSARIS: Het is goed te weten dat de magistratuur nog

altijd de beste kameraad is van de politie!!!

GEK: Laten we zeggen medewerker.

HOOFDCOMMISSARIS en PISANI: Ja.

GEK: Laten we verder gaan.

HOOFDCOMMISSARIS: Met plezier.

PISANI: Met zeer veel plezier.

GEK: Om te beginnen moeten we met onweerlegbare argumenten

bewijzen dat de anarchist gedurende die vier uur de depressie ver-

werkt heeft, de befaamde 'shocktoestand', zoals de rechter het

noemt.

PISANI: Wel, er is de getuigenis van de agent hier, en de mijne ook, dat

de anarchist zich na de aanvankelijke ontmoediging herstelde.

GEK: Staat dat hier?

PISANI: Ja, ik geloof van wel...

GEK: Ja, inderdaad in de tweede versie... (leest) 'De spoorwegbeambte

kalmeert en verklaart dat er tussen hem en de danser geen bijzondere

verhouding bestond'. Heel goed!

BERTOZZO: Onmogelijk: geef hier! (leest) Maar dat heeft ie er zelf bijgeschreven... zie je dat dan niet? Vanaf Egypte en verder...
COMMISSARIS: Vervalscher, simulator... toneelspeler (tegen de gek die afwezig met de grote tas op z'n knieën zit) Ik laat je de bak indraaien voor misbruik en toeïgening van geestelijke en wereldlijke waardigheden.
GEK: (stilletjes) St...stt...(maakt ontkenkende gebaren)
BERTOZZO: Niets aan te doen, hij heeft er een patent op... ik weet er alles van!
JOURNALISTE: Jammer, ik had zo'n mooi artikel in gedachten...maar U heeft het helemaal verpest!
PISANI: Maar ik zal hem eens even verpesten... Bertozzo, maak m'n handboeien los.
BERTOZZO: Pas maar op, bij ons zijn gekken hetzelfde als heilige koeien in India... als je er een vinger naar uit steekt lynchen ze je!
HOOFDCOMMISSARIS: Die misdadiger, criminele gek... laat zich doorgaan voor rechter... het tegenonderzoek... als ik eraan denk wat 'n klap heeft hij me toegebracht!
GEK: Nou, die klap viel nog wel mee vergeleken bij de klap die nu komt!
Kijk?! (haalt uit zijn tas de doos die Bertozzo op tafel had laten liggen)
Tel maar tot tien, dan vliegen we allemaal de lucht in!
BERTOZZO: Wat heb je gedaan... doe niet zo imbeciel.
GEK: Ik mag dan gek zijn, maar niet imbeciel... let op je woorden Bertozzo... en laat dat pistool vallen of ik druk hier op 'Trampur' en dan zijn we helemaal snel klaar!
JOURNALISTE: Mijn god! Ik smeek U, mijnheer de gek!
HOOFDCOMMISSARIS: Loop er niet in Bertozzo... het is een onschadelijk gemaakte bom... hoe kan die nou ontploffen!
PISANI: Precies... loop er niet in!
GEK: Wel Bertozzo, jij hebt er verstand van... ook al maak je taalfouten... kijk maar of ie er is of niet... de detonator... kijk hier maar... zie je hem niet? Het is een akoestische Longber.
BERTOZZO: (wordt niet goed, laat het pistool vallen en de sleutels van de handboeien) Een akoestische Longber? Waar heb je die gevonden? (de gek raapt de sleutels en het pistool op)
GEK: Die had ik... (wijst naar de grote tas) Daar zit alles in! Ik had zelfs een bandrecorder waarop ik alle gesprekken heb opgenomen vanaf het moment dat ik ben binnen gekomen. (haalt een magnetofon te voorschijn en laat die zien) Zie hier!
HOOFDCOMMISSARIS: En wat wilt U nu doen?
GEK: Ik verhoordervoudig de banden en stuur ze overal heen: partijen, kranten, ministers, ha, ha... dat zal me een mooie klap geven!
HOOFDCOMMISSARIS: Nee, zoiets kunt U niet doen...
GEK: Het belangrijkste is dat er een schandaal losbarst... We zitten tot onze nek in de stront, dat is waar, en dat is de reden waarom we het hoofd zo hoog houden! Nolimus aut Volimus.
PISANI: Doet U maar wat U niet laten kan. Maar maak die bom onschadelijk.
GEK: Die bom blijft hier. En jullie verroeren je niet. Tot ik verdwenen ben. Ik druk op deze knop, voor ik ga. Ik sluij daarna de kamer uit en jullie blijven hier. En halen adem. Mocht iemand zich geroepen voelen te kuchen, dan vindt men niet veel meer van jullie terug dan een paar knopen, vrees ik.
(het licht gaat nu plotseling uit)
JOURNALISTE: Help. Wat gebeurt er.
GEK: (scherp) Wie doet dat. Geen stomiteiten. (plotseling) Help. Nee! (bij het venster, een schreeuw, een explosie)
HOOFDCOMMISSARIS: In godsnaam doe het licht aan.
(het licht gaat aan. Bertozzo heeft zijn hand bij de lichtknop)
BERTOZZO: Ik vraag me af wat er is gebeurd.
AGENT: (gaat naar de deur) Gesloten?
PISANI: En Frigoli? Door het venster gevluht?
JOURNALISTE: Mijn arm is los.
HOOFDCOMMISSARIS: Wat is er buiten aan de hand?
JOURNALISTE: Een grote oploop. Ze staan om hem heen, hoe kan dit gebeurd zijn. Heeft U er een verklaring voor commissaris.
HOOFDCOMMISSARIS: Helaas nee, ik was afwezig.
JOURNALISTE: Afwezig. En U was hier, vastgeketend en wel.
HOOFDCOMMISSARIS: U heeft gelijk. Ik verwar de zaak met een ander geval.
PISANI: U kunt in ieder geval getuigen dat wij niets met deze zaak te maken hebben. Niet in het minst.
JOURNALISTE: U was geketend. Ik vrees dat ik onder al deze omstandigheden mijn mening over het vorige incident ook zal moeten

herzien.
HOOFDCOMMISSARIS: Vergissen is menselijk. Wat deze zaak aangaat, deze wanhoopsdaad van een krankzinnige moeten we toeschrijven aan het intreden van een plotselinge verduistering. Een plotselinge duisternis die hem voerde naar de enige lichtbron: het venster. Dat heeft hem het leven gekost.
JOURNALISTE: Zo moet het geweest zijn. Ik zal het doorgeven aan de redactie. Nuttig nieuws.
PISANI: Inderdaad.
HOOFDCOMMISSARIS: Gaat Uw gang.
ALLEN: Tot ziens.
BERTOZZO: Tot ziens juffrouw. Het was me een genoegen.
JOURNALISTE: Nogmaals bedankt, tot ziens. (af)
(De politiemensen halen nu hun arm door de boeien en zijn los. De boeien waren te groot, men speelde dat men vast zat. Men ruimt wat op. Bertozzo maakt zijn door de krachtsinspanning stijf geworden armen los, kijkt nog een keer naar buiten.
Dan wordt er geklopt. De gek komt op met een baard en een buik)
GEK: Stoor ik? Is dit het bureau van het commissariaat van de politieke politie?
ALLEN: Is hij daar nou weer?
HOOFDCOMMISSARIS: Dus je leeft nog.
BERTOZZO: Met baard en buik. (ze dringen hem tegen de muur, trekken aan zijn baard, stampen hem in zijn buik)
HOOFDCOMMISSARIS: Een echte baard?
BERTOZZO: Mooie buik.
HOOFDCOMMISSARIS: Neem ons niet kwalijk. Vergissing. Hielden U voor een ander.
BAARD: Is het hier de gewoonte een rechter van onderzoek te molesteren.
HOOFDCOMMISSARIS: Onderzoek?
PISANI: Rechter?
BAARD: Iets op tegen? Antonio Garasinni. Van het hoogste gerechtshof. Ik ben hier voor een onderzoek naar de dood van een anarchist, plaatsgevonden hebbende in dit bureau. Heeft U er bezwaar tegen als wij direkt beginnen?
ALLEN: Nee. Laten we beginnen.

(black out)

tweede bedrijf

(het zingen zwelt weer aan. Als het licht vol is, gaat de scene door met.)
GEK: (applaudisseert) Goed zo. Nu de zaken er zo voorstaan kan niemand meer beweren dat de anarchist niet zeer rustig was.
HOOFDCOMMISSARIS: Ik zou zelfs durven zeggen: hij was tevreden.
GEK: Hij voelde zich helemaal thuis. Net als in zijn anarchistengroep, waar steeds meer vermomde agenten rondhingen.
HOOFDCOMMISSARIS: Het spervuur van onze valse bewijzen had hem in 't geheel niet van de wijs gebracht.
GEK: Dus: niks geen raptus; de raptus komt pas later.
PISANI: Tegen middernacht.
GEK: Opgeroepen waardoor?
HOOFDCOMMISSARIS: Eh, wel, ik geloof dat de reden...
GEK: Nee, nee, U gelooft niets... Weet van niks.
HOOFDCOMMISSARIS: Hoezo weet ik van niks.
GEK: Wel verdomme, maken we hier allerlei bokkesprongen om U er buiten te houden, om aan te tonen dat U met de dood van de spoorwegbeambte niets te maken heeft... omdat U er helemaal niet was...
HOOFDCOMMISSARIS: Neem me niet kwalijk, U heeft gelijk... Ik was wat afwezig.
GEK: U bent vaker afwezig, een beetje vaak waarde heer... blijft U er nu eens een beetje bij... Dus, zoals de oude grap luidt: 'op dat moment zat het hoofdbureau zonder hoofd'. Maar de commissaris was er wel.
PISANI: Ja, ik was er wel, maar ik ben niet veel later weggegaan...
GEK: Juist we schuiven de boel weer 'ns af, keurig! En vertel me eens wat er rond middernacht gebeurd is.
PISANI: We zaten met z'n zessen in deze kamer: vier agenten, ik... en een luitenant.
GEK: Die ze later tot kapitein bevorderd hebben.
PISANI: Ja die.
GEK: En wat deden jullie?
PISANI: We verhoorden hem.
GEK: Nog steeds? Waar was je, wat deed je, probeer maar niet slim te zijn... na al die uren? Ik stel me voor dat jullie een beetje geprikkeld waren... onbeheerst... nerveus.
PISANI: In 't geheel niet edelachtbare, we waren uiterst kalm.
GEK: Jullie hebben hem niet een klein beetje bewerkt, een klap gegeven met de rug van je hand?
PISANI: Nee.
GEK: Met de vlakke hand dan?
PISANI: Ook niet.
GEK: Met de zijkant dan?
PISANI: Met de zijkant?
GEK: Ja, een soort massage. Slagerstechniek, ta, ta-ta! (doet razend snel de beweging voor. Met handen als messen) Ah, net karate, ta, zack, zack.
PISANI: Ook geen massage edelachtbare. Wij waren hem zo'n beetje schertsend aan 't ondervragen... schertsendervijs.
GEK: Kom nou: schertsend?
PISANI: Vraagt U het maar aan de wacht... (duwt de agent in de richting van de rechter)
GEK: Laat maar, het is niet te geloven (laat een velletje zien). Maar het staat ook in de verklaring die U tegenover de rechter van onderzoek hebt afgelegd.
PISANI: En die heeft het geenszins in twijfel getrokken.
GEK: Oh, maar ik geloof het ook hoor... Wat verstaat U onder schertsenderwijs?
PISANI: Voor de lol, om ons een beetje te amuseren.
GEK: Dat begrijp ik niet: speelden jullie diefje met verlos? Of blindemannetje of verstopperje?
PISANI: Eh, nou nee, zo ver ging het niet... maar je wil weleens een geintje hè? We aapten de verdachte na... een woordspeling... een grapje...
AGENT: Ja, ja we hebben wat afgelachen. Weet U, commissaris hier is een echte komiek, ook al zie je dat niet meteen... U zou er eens bij moeten zijn als hij in de stemming is voor een geestige ondervraging... Ah, ha, ha, om je gek te lachen!
GEK: Nu begrijp ik waarom ze besloten hebben jullie devies te veranderen.
HOOFDCOMMISSARIS: Het devies van de politie?
GEK: Hebben ze besloten, ja...
HOOFDCOMMISSARIS: Gaan ze het veranderen?
GEK: Nou, laten we zeggen dat ze het aanvullen... Hoe is het nu?

PISANI: Goed dat er politie is.
GEK: Van nu af aan zal het zijn: Leuk dat er politie is.
HOOFDCOMMISSARIS: U neemt ons in de maling.
GEK: Ik sta er vaak bij stil hoeveel gedeprimeerde zielen zich als revolutionair voordoen om door jullie ondervraagd te worden... om een beetje op te vrolijken!
PISANI: Ik zweer U: die avond met de anarchist werd er veel gelachen.
AGENT: Ja, ja, dat zweer ik ook.
GEK: Stil jij, alleen hooggeplaatsten kunnen zweren (De hoofdcmissaris trekt de agent ruw weg) Nou goed, laten we dat aannemen. Waarover werd er gelachen?
PISANI: Het meest nog over de danser-anarchist.
AGENT: Omdat hij mank was... een anarchistische manke danser... ha, ha.
PISANI: Ja, daarover ook...
GEK: Dan zullen jullie ook wel toespelingen hebben gemaakt op het feit dat hij, terwijl hij danser was, om zijn geld te verdienen gekleurde kralen reeg aan kitscherige lampekappen... en dat hij misschien zelf ook wel een beetje kitscherig was... (maakt nichterige bewegingen)
AGENT: Hahahaha, een anarchistische homo.
HOOFDCOMMISSARIS: Kop dicht.
PISANI: Nee, dat is niet aan de orde geweest.
GEK: Niet te bescheiden, hè. In ieder geval deden jullie nogal ironisch over deze danser en hij, de spoorwegbeambte voelde zich beledigd. Ging het zo?
PISANI: Ik denk dat het zo gegaan is.
GEK: Hij stond ineens op.
PISANI: Hij stond ineens op.
GEK: En begon te schreeuwen: Afgelopen met die insinuaties; mijn vriend is danser, o.k., rijgt kraaltjes, is mank...maar het is een echte man en met deze woorden sprong hij op de vensterbank, deed een flick-flack en stortte naar beneden.
PISANI: Ongeveer... ongeveer, ja eh... ik kan er niet op zweren, ik heb U gezegd dat ik net weg was gegaan.
AGENT: Ik was er. Als jullie willen kan ik zweren...
GEK: Kop dicht.
HOOFDCOMMISSARIS: Wel snel op zijn teentjes getrapt, die anarchist. Springt uit het raam omdat ze een beetje de draak steken met z'n vriend.
GEK: Maar daar hebben jullie ook een ontzettend delicaat punt aangeraakt, begrijp je, kijk, anarchisten hechten ontzettend veel waarde aan viriliteit... Nooit 'Geslacht en Karakter' van Otto Weiniger gelezen? Een echte klassieker.
HOOFDCOMMISSARIS: Eh, een vriend met wie hij niet meer op goede voet stond... die hij zelfs een zoutvaatje naar het hoofd had gegooid.
GEK: Goed, goed dat U me daar aan herinnert. Hij kon dus helemaal niet beledigd zijn.
HOOFDCOMMISSARIS: Eh nee. Nee.
GER: Zo'n Macchiavelli toch... hij heeft jullie mooi te grazen genomen.
PISANI: Te grazen genomen?
GEK: Natuurlijk, de uitgekookte kerel heeft die hele komedie alsof hij dodelijk beledigd was opgevoerd om een logisch voorwendsel te hebben voor zelfmoord... logisch voor jullie, absurd voor anderen.
HOOFDCOMMISSARIS: Hoe bedoelt U?
GEK: Maar begrijp je dat dan niet. Hij heeft voor kamikaze gespeeld om jullie te ruïneren. Hij gooit zich uit het raam. Argeloos rapporteren jullie de feiten zoals ze zijn voorgevallen... tegenover pers, TV... en niemand gelooft jullie, behalve de rechter van onderzoek natuurlijk die even argeloos is... hoor maar eens wat hij in zijn dekreet schrijft: 'de raptus is veroorzaakt door 'gewonde trots'!
Het lijkt toch pure onzin!
HOOFDCOMMISSARIS: Zeker, dat wil zeggen...
GEK: En zo komt het dat jullie je in een verloren positie bevinden vanwege jullie oprechtheid... en hij, de vervloekte anarchist ligt in z'n graf honend te grinniken
AGENT: Wat een schoft...
HOOFDCOMMISSARIS: Kop houden! (de agent doet er het zwijgen toe in zichzelf kruipend als een slak in zijn huis). U moet het niet als een belediging opvatten, edelachtbare, maar Uw kamikaze versie overtuigt mij niet erg.
PISANI: Ik heb ook zo mijn bedenkingen...
GEK: Ik ook, ik ook, dit zou zelfs niet voorkomen in een politierserie. Ik probeerde alleen jullie versie te redden, want die houdt nog minder steek.

HOOFDCOMMISSARIS: (zijn schouders wrijvend) Stoort het U als ik het raam laat sluiten? Het is plotseling een stuk frisser...
GEK: Natuurlijk, gaat Uw gang... Het is inderdaad koud!
PISANI: Dat komt omdat de zon net onder is.
(Op een teken van commissaris Pisani sluit de agent het raam)
GEK: Ah, maar dan is de zon op die avond natuurlijk niet onder gegaan.
PISANI: Wat?
GEK: Het raam stond om middernacht nog open, hoewel het december was. Dat wil zeggen dat het niet koud was... en dat kan alleen als de zon nog niet onder was... hij moet dus later onder zijn gegaan, tegen enen als in een Noorse midzomernacht.
HOOFDCOMMISSARIS: Nee hoor, ze hadden het net open gedaan... voor een beetje frisse lucht, nietwaar?
PISANI: Ja, het was erg rokerig.
AGENT: De anarchist rookte als een schoorsteen.
GEK: Hup, hup, een beetje frisse lucht. Wat kan ons een longontsteking schelen! Hadden jullie een jas aan?
PISANI: Nee, een kolbertje.
GEK: Zeer sportief!
PISANI: Maar het was helemaal niet koud.
HOOFDCOMMISSARIS: Nee, het was helemaal niet koud...
GEK: Volgens de meteorologische dienst heerste er in heel Italië een temperatuur die een ijsbeer zou doen klappertanden, en jullie hadden het niet koud... nee, mooier nog, 'lekker weertje vanavond!' Hebben jullie soms een privv' moesson die hier elke avond langskomt?
PISANI: Neemt U me niet kwalijk edelachtbare, maar zojuist heeft U gezegd dat U hier was om ons te helpen, in plaats daarvan trekt U onze getuigenissen in twijfel, neemt ons in de maling en krenkt ons.
GEK: Goed, akkoord, misschien overdrijf ik wel... maar het lijkt wel of we bezig zijn met een spelletje voor idioten uit zo'n puzzleblad: 'zoek de 37 fouten en tegenspraken waarin commissaris Bacciochi Stupidoni verwikkeld raakte'. Hoe kan ik jullie helpen? (De politiemensen gaan zonder iets te zeggen moedelooz zitten) Goed, goed... niet van die begrafenisgezichten... Van nu af aan neem ik jullie niet meer in de maling, ik beloof het jullie. We laten dit even rusten.
HOOFDCOMMISSARIS: Ja, laten we dat doen.
GEK: En keren weer terug naar ons oorspronkelijke onderwerp: de sprong.
PISANI: O.k.
GEK: Onze anarchist, bevangen door een raptus... we zullen later zien of we daar een wat geloofwaardiger oorzaak voor kunnen vinden... staat plotseling op, neemt een aanloop... Een moment: wie heeft 'm een opstapje gegeven?
PISANI: Een opstapje?
GEK: Wie is er bij het raam gaan staan met z'n vingers in elkaar gevlochten op buikhogte: waar ie zijn voet op kon zetten... en, hup!
(doet het voor)
PISANI: Edelachtbare, wilt U zeggen...
GEK: Nee, in godsnaam, windt U niet op... die vensterbank is nogal hoog, zelfs met een aanloop... ik wil alleen maar zeggen... ik zou niet willen dat iemand in twijfel zou trekken...
PISANI: Er valt niets in twijfel te trekken, edelachtbare, dat verzeker ik U... hij heeft alles alleen gedaan.
GEK: Droeg hij misschien speciale sportschoenen met verende zolen...
PISANI: Nee, ook niet.
GEK: Goed, we hebben dus aan de ene kant een man van om en nabij één meter zestig, alleen zonder hulp zonder opstapje... aan de andere kant daaromheen een half dozijn politiemannen eentje zelfs bij het raam, die niet op tijd konden ingrijpen.
PISANI: Het ging allemaal zo plotseling...
AGENT: U heeft geen idee hoe handig die duivel was... ik kon hem nog maar net bij een voet vastpakken.
GEK: Aha! Zien jullie dat mijn provocatie techniek functioneert: U heeft hem hij z'n voet gepakt!
AGENT: Ja, maar ik hield alleen maar een schoen in m'n hand, de rest is naar beneden gevallen.
GEK: Onbelangrijk. Belangrijk is: de schoen bleef achter. De schoen is het onweerlegbare bewijs van het feit dat jullie hem wilden redden.
PISANI: Zeker, onweerlegbaar!
HOOFDCOMMISSARIS: (tegen de wacht) Goed zo!
AGENT: Dank U wel, com...
HOOFDCOMMISSARIS: Kop dicht!
GEK: Even een momentje... hier klopt iets niet (laat een velletje aan de politiemannen, zien) Had het slachtoffer drie schoenen?
HOOFDCOMMISSARIS: Hoezo, drie schoenen?

GEK: Eén zou er hier zijn gebleven in de handen van de agent. (toont het velletje) Maar hier, in deze bijlage staat dat de anarchist, die lag te sterven op de binnenplaats, nog allebei z'n schoenen aanhad. Dat hebben de mensen die op hem toesnelen, waaronder een verslaggever van de 'Unita', en andere langslappende journalisten, getuigd.
PISANI: Ik begrijp niet hoe dat gebeurd kan zijn...
GEK: Ik ook niet. Tenzij deze supersnelle agent op tijd uit het raam van de tweede etage hing om de anarchist in volle vlucht de schoen aan te trekken om weer op de vierde verdieping aan te komen op hetzelfde moment dat meneer springgraag op de grond belandde.
HOOFDCOMMISSARIS: Ziet U nu weer, alweer die ironie van U...
GEK: U heeft gelijk, het is sterker dan mezelf... M'n excuses. Dus, drie schoenen... jullie herinneren je niet toevallig of ie drievoeter was?
HOOFDCOMMISSARIS: Wie?
GEK: De spoorwegzelfmoordenaar... als ie toevallig drie voeten had, is het logisch dat ie drie schoenen droeg.
HOOFDCOMMISSARIS: (kwaad) Nee, hij was geen drievoeter.
GEK: Wordt U niet kwaad, alstublieft... van een anarchist kun je toch het een en ander verwachten.
AGENT: Dat is waar!
HOOFDCOMMISSARIS: Kop dicht!
PISANI: Wat een ergernis... als we geen plausible redenen vinden, dan...
GEK: Eureka! Ik heb er één!
HOOFDCOMMISSARIS: Laat 'ns horen.
GEK: Kijk: één van z'n schoenen was 'm te groot, en omdat hij geen inlegzooltje bij de hand had heeft ie eerst een nauwere schoen aangetrokken en daarna die grote.
PISANI: Twee schoenen aan dezelfde voet?
GEK: Ja, waarom niet? Van die rubber overschoenen zoals ze die vroeger droegen...
HOOFDCOMMISSARIS: Precies ja, vroeger.
PISANI: Onmogelijk... een anarchist met overschoenen!... dat is ouderwets... iets voor conservatieven...
GEK: Anarchisten zijn conservatief. Ze zijn anarchist uit nostalgie. Ze houden van ruïnes... vooral van moderne gebouwen. Tja, als jullie noch de overschoenen, noch de drie schoenen een oplossing vinden... (de telefoon gaat, allen zwijgen, commissaris Pisani neemt de hoorn van de haak)
PISANI: Neemt U me niet kwalijk... ja, zegt U het maar... een momentje... (tegen de hoofdcommissaris) Het is de portier, beneden is er een journalist die naar U vraagt, hoofdcommissaris...
HOOFDCOMMISSARIS: Oh ja... Dat is die meid van 'Espresso', of van de 'Europeo', ik weet niet meer precies... vraag eens of ze Feletti heet.
PISANI: (in de telefoon) Heet ze Feletti?
(tegen de hoofdcommissaris) Ja, Maria Feletti.
HOOFDCOMMISSARIS: Ze wil een interview. Vraag haar een andere dag terug te komen, vandaag heb ik geen tijd...
GEK: Geen sprake van: ik kan niet toestaan dat jullie door mijn toedoen in moeilijkheden komen.
HOOFDCOMMISSARIS: Hoe bedoelt U?
GEK: Ik ken haar, zij is iemand die meetelt, het zou weleens in het verkeerde keelgat kunnen schieten... en dan schrijft ze uit wraak een scherp artikel... laat 'r in vredesnaam binnen!
HOOFDCOMMISSARIS: En Uw onderzoek dan?
GEK: Dat kan wachten. Mensen zoals zij moet je niet tegen je krijgen. Geloof me.
HOOFDCOMMISSARIS: Breng haar maar bij me.
PISANI: Laat haar boven komen (legt de hoorn op de haak).
HOOFDCOMMISSARIS: En wat doet U, gaat U weg?
GEK: Ik laat m'n vrienden nooit in de steek, in tijden van gevaar.
HOOFDCOMMISSARIS en PISANI: U blijft?
HOOFDCOMMISSARIS: In welke hoedanigheid? Wilt U soms dat die aasgier van een journaliste ontdekt wie U bent, en waarvoor U hier bent, zodat ze het vervolgens in haar krant aan de grote klok kan hangen. Wilt U ons ruïneren?
GEK: Ik zal jullie niet ruïneren: die aasgier zal nooit weten wie ik werkelijk ben.
PISANI: Nee?
GEK: Absoluut niet. Ik wissel van persoon... voor mij is dat kinderspel, geloof me: psychiater, van de afdeling criminologie, hoofd van de Interpol, directeur van de recherche, jullie kiezen maar... mocht de aasgier jullie in verlegenheid brengen met beledigende vragen, dan geef je me een knipooie dan kom ik tussenbeide... het belangrijkste is dat jullie je niet compromitteren.

HOOFDCOMMISSARIS: U bent te goed, edelachtbare... (hij drukt hem geroerd de hand)
GEK: Noem me alsjeblieft geen edelachtbare meer. Vanaf nu ben ik kapitein Marcantonio Banzi Piccinni van de recherche... akkoord?
PISANI: Maar kapitein Banzi Piccinni bestaat echt, in Rome.
GEK: Precies. En als ze iets mocht schrijven dat ons niet aanstaat kunnen we makkelijk aantonen dat ze het uit haar duim gezogen heeft. We laten gewoon de echte Piccinni uit Rome overkomen.
PISANI: U bent een genie! Denk U dat U in staat bent de rol van de kapitein te spelen?
GEK: Maakt U zich geen zorgen, gedurende de laatste oorlog was ik kapelaan bij de infanterie.
HOOFDCOMMISSARIS: Stil, ze komt eraan. (de journaliste komt binnen) Komt U verder juffrouw, gaat U zitten.
JOURNALISTE: Goedenavond, ik zoek de hoofdcommissaris.
HOOFDCOMMISSARIS: Dat ben ik, aangenaam juffrouw. We kennen elkaar slechts per telefoon... helaas.
JOURNALISTE: Aangenaam. De agent beneden bij de deur maakte wat moeilijkheden...
HOOFDCOMMISSARIS: Mijn schuld. Ik had verzuimd hem van Uw komst op de hoogte te stellen. Laat ik U mijn collega's voorstellen: korporaal Pisani, hoofd van dit bureau...
JOURNALISTE: Aangenaam...
PISANI: Het genoeg is geheel aan mijn kant... juffrouw. (drukt haar hand 'militair')
JOURNALISTE: Mijn hand, wat een handdruk!
PISANI: Mijn excuses...
HOOFDCOMMISSARIS: (wijst naar de gek die met z'n rug naar hun toe iets staat te doen) ... en tenslotte kapitein... kapitein?
GEK: Me voilà! (verschijnt met een valse snor, een zwart ooglapje, en een hand in een bruine handschoen. De hoofdcommissaris is te stomverbaasd om door te gaan. De gek stelt zichzelf voor) Kapitein Marcantonio Banzi Piccinni van de recherche. Excuses voor m'n harde hand, maar die is van hout, een herinnering aan de Algerse veldtocht, ex-parachutist van het vreemdelingenlegioen... Maar gaat U toch zitten, juffrouw.
HOOFDCOMMISSARIS: Wilt U iets drinken?
JOURNALISTE: Nee, dank U... ik zou graag meteen willen beginnen... ik heb namelijk haast.
HOOFDCOMMISSARIS: Zoals U wilt, we beginnen, wij zijn zover.
JOURNALISTE: (heeft een bloknoet tevoorschijn gehaald en leest daarin) De eerste vraag is voor U commissaris, en neemt U mij niet kwalijk als hij wat provocerend is... als het U niet hindert gebruik ik de bandrecorder... (neemt de bandrecorder uit haar tas)
PISANI: Eh, nou, om de waarheid te zeggen...
GEK: Alstublieft, gaat toch gerust Uw gang (tegen commissaris Pisani) ... Regel één: nooit tegenspreken.
PISANI: Maar als we ons zelf tegenspreken, heeft zij de bewijzen...
JOURNALISTE: Neemt U me niet kwalijk heren, is er iets niet in orde?
GEK: (perfect getimed) Nee, nee helemaal niet... de commissaris stak de loftrampet over U, hij zegt dat U een zeer moedige vrouw bent... een overtuigd democraat, voor waarheid en recht...
JOURNALISTE: U bent te vriendelijk...
PISANI: Steekt U maar van wal.
JOURNALISTE: Waarom noemt men U 'commissaris Vensterbank'?
PISANI: Commissaris Vensterbank? Mij?
JOURNALISTE: Ik heb hier een fotokopie van een brief die geschreven is door een jonge anarchist vanuit de gevangenis van San Vittore. en hij heeft het over U, commissaris... en over deze kamer.
PISANI: Oh ja? En wat staat erin?
JOURNALISTE: (leest) Op de vierde verdieping werd ik door de commissaris gedwongen schrijlings op de vensterbank te gaan zitten met mijn benen allebei aan een kant. En begon me vervolgens te provoceren: 'Spring naar beneden' en te beledigen... 'waarom spring je niet, je hebt er het lef niet toe, hé?' Ik moest m'n kiezen op elkaar klemmen om me niet te laten gaan...
GEK: Het lijkt wel een Hitchcockfilm.
JOURNALISTE: Alstublieft, kapitein... ik stelde de vraag aan het hoofd van dit bureau, niet aan U... Wat heeft U hierop te zeggen? (houdt de microfoon bij de mond van commissaris Pisani)
GEK: (in het oor van commissaris Pisani) Kalmte en onverschilligheid!
PISANI: Ik heb hier niets op te zeggen... U moet mij daarentegen antwoorden in alle eerlijkheid: denkt U dat ik de spoorwegbeambte heb gedwongen op de vensterbank te gaan zitten?
GEK: Ssst, trap er niet in. (zingt) De aasgier vliegt weg van mijn huis...
JOURNALISTE: Heb ik het mis kapitein of speelt U voor stoorzender?

GEK: Helemaal niet... ik gaf alleen commentaar. En als U mij toestaat, juffrouw Feletti, wou ik U vragen of U soms denkt dat we met een reclamecampagne bezig zijn... en dat we daarom met iedere anarchist de 'raam-test' doen.
PISANI: (tegen gek) ... daar raakte ik toch even lelijk in verlegenheid (slaat hem op de schouder)
GEK: Een beetje rustig aan met die schouderkloppen... Ik heb een glazen oog! (wijst naar de zwarte lap) En ook een beetje rustig aan met handen schudden, het is een prothese.
JOURNALISTE: Om toch nog even op dat raam door te gaan: In het door het openbaar ministerie gedeponeerde dekreet, ontbreekt een deskundigenverklaring van de paraloov van de val.
HOOFDCOMMISSARIS: De parabool van de val?
JOURNALISTE: Van de val van de veronderstelde zelfmoordenaar.
HOOFDCOMMISSARIS: En waar dient die toe?
JOURNALISTE: Die dient om vast te stellen of de anarchist op het moment dat hij het raam verliet nog leefde of niet... Of hij zich nog enigszins heeft afgezet of dat hij levenloos naar beneden is gestort, wat inderdaad het geval lijkt, waarbij hij langs de muren is geschuurd... of hij breuken of verwondingen heeft opgelopen aan armen of handen, waar geen sprake van lijkt te zijn, wat erop zou wijzen dat de man zijn handen niet heeft uitgestrekt op het moment dat hij de grond raakte: een absoluut normaal en instinctief gebaar...
PISANI: U vergeet dat we hier te maken hebben met een zelfmoordenaar... met iemand die springt omdat ie dood wil!
GEK: Oh, dat zegt niets. Nu moet ik de juffrouw toch gelijk geven... Daarmee zijn zeer veel experimenten gedaan: men heeft zelfmoordenaars die zich naar beneden wierpen de proef laten doen, en men heeft opgemerkt dat ze allemaal, instinctief, op het moment suprême, hun handen naar voren staken!
HOOFDCOMMISSARIS: Bent U soms gek?
GEK: Wie heeft U dat verteld?
JOURNALISTE: Graag zou ik willen zien dat U mij opheldering verschafft over het eigenaardige ontbreken van juist dat bandje waarop het precieze tijdstip van het telefoontje voor de ziekenwagens is opgenomen... Een telefoongesprek, doorverbonden door de centrale van het politiebureau, dat volgens de broeder van het witte kruis, zou zijn gevoerd om twee voor twaalf. Terwijl alle verslaggevers die naar de binnenplaats zijn gesnel hebben verklaard dat de sprong om drie over twaalf precies heeft plaatsgevonden... Met andere woorden, de ziekenauto is gebeld vijf minuten voordat de anarchist het raam uit vloog. Kan iemand van U me deze merkwaardige voorbarigheid uitleggen?
GEK: Nou, we bellen vaak ziekenauto's, zo maar, preventief... Want je weet maar nooit... en af en toe hebben we het bij het rechte eind, zoals U ziet.
PISANI: (geeft hem een klap op zijn schouder) Bravo!
GEK: Pas op m'n oog... dadelijk springt het er nog uit!
HOOFDCOMMISSARIS: Overigens begrijp ik Uw beschuldiging niet helemaal. Een oproep die vijf minuten te vroeg is... is preventiviteit soms een misdrijf. Alsjeblieft, zeg.
PISANI: Ik ben ervan overtuigd dat de fout bij de horloges ligt. De horloges van die verslaggevers liepen achter... eh, voor bedoel ik...
HOOFDCOMMISSARIS: Of misschien was er iets met het uurwerk van de telefooncentrale dat ons telefoontje heeft geregistreerd.
AGENT: ja, dat zal het zijn...
JOURNALISTE: Een wonderlijke slachting onder de horloges!
GEK: Waarom wonderlijk? We zijn hier niet in Zwitserland... Iedereen zet hier z'n horloge op de tijd die hem past... een wil graag dat ie achterloopt... een ander refereert dat ie voorloopt... wij zijn een volk van artiesten, individualisten bij uitstek... rebellen tegen de gewoontevorming...
PISANI: Geweldig! Formidabel! (geeft hem een flinke klap op de schouders, men hoort het getik van een knikker die op de grond springt)
GEK: Zie je nou? Ik heb het nog zo gezegd... nu heeft U mijn glazen oog eruit geslagen!
PISANI: (werpt zich op handen en voeten om hem te zoeken) Neemt U me niet kwalijk... ik vind hem zo...
GEK: Gelukkig dat mijn ooglap hem nog een beetje heeft tegen gehouden, anders was ie ik weet niet waar heen gesprongen... neemt U me niet kwalijk juffrouw, maar waar hadden we het over?
JOURNALISTE: Over dat we een land van artiesten zijn en van rebellen tegen de gewoontevorming... Wel, ik geef U gelijk: en de rechter-archivariissen zijn de rebellen bij uitstek: zij laten na om ooggetuigenverklaringen op te nemen, de bandjes waar de uren opstaan, de

deskundigenverklaringen van de val, ze vragen zich niet af waarom de ambulance al van tevoren gebeld was... allemaal kleinigheden! Met inbegrip van de blauwe plekken onderaan de nek van de dode: daarvan is de oorzaak helemaal niet duidelijk.

HOOFDCOMMISSARIS: Pas op juffrouw: ik raad U aan niet in het wilde weg te praten... dat is gevaarlijk...

JOURNALISTE: Is dit een dreigement?

GEK: Nee, nee, commissaris... ik geloof niet dat de juffrouw in het wilde weg praat... Ze zinspeelt vast op een versie van de feiten die ik al bij meer dan één gelegenheid heb horen vertellen... en die vreemd genoeg juist uit de omgeving van dit gebouw vandaan komt.

HOOFDCOMMISSARIS: Waar gaat het over?

GEK: Er wordt gezegd dat een van de aanwezigen tijdens de laatste ondervraging van de anarchist zijn geduld heeft verloren, net een paar minuten voor middernacht, en bovengenoemde anarchist met zijn hand een harde klap in de nek heeft gegeven... rustig maar, commissaris... hij zou daardoor half verlamd zijn. Bovendien rochelde hij, hij kon geen lucht meer krijgen. Dus belde men een ziekenauto. Ondertussen hebben ze het raam open gegooid in een poging hem bij te brengen; en toen hebben ze de anarchist op de vensterbank getild, een beetje naar buiten geleund, zodat de frisse nachtlucht hem zou kunnen oppoppen!... Er wordt gezegd dat ze hem met z'n tweeën ondersteunden... en- zoals dat vaak gaat in zo'n geval, vertrouwde de één op de ander... heb ik hem? Heb jij hem? Patapoem, daar ging ie naar beneden... (de commissaris komt woedend naar voren, glijdt uit over de glazen knikker... en gaat tegen de grond)

JOURNALISTE: Ja, precies zo!

HOOFDCOMMISSARIS: Bent U uit het gekkenhuis ontsnapt...

GEK: Ja, zestien keer, commissaris.

PISANI: Mijn god! Maar waar ben ik over uitgeleden!

GEK: Over mijn glazen oog... daarover! En kijk eens hoe vies U hem gemaakt heeft! Agent, zou U even een glas water kunnen halen om hem af te spoelen? (de agent gaat naar buiten)

JOURNALISTE: U zult moeten toegeven dat deze versie heel wat mysteries zou ophelderen; waarom de ambulance eerder gebeld is, de val van het halfdode lichaam... en zelfs de wonderlijke term die het Openbaar Ministerie heeft gebezigd in zijn afsluitende rapporten.

GEK: Wat voor term? Probeer U wat duidelijker te zijn, want ik heb al barstende koppijn!

JOURNALISTE: Het Openbaar Ministerie heeft op schrift verklaard dat de dood van de anarchist beschouwd moet worden als een 'ongelukkige dood'. En let wel, een ongeluk, geen zelfmoord, zoals U beweerd hebt. En er is een duidelijk verschil tussen die twee termen. Aan de andere kant kan men het drama, zoals de kapitein het uit de doeken heeft gedaan, met een beetje goede wil definiëren als een 'ongeluk'. (In de tussentijd is de agent teruggekomen, geeft het glas aan de gek die, geheel in beslag genomen door het verhaal van de vrouw, de knikker als een pil inslikt)

GEK: Oh God! Mijn oog! Verdraaid! Ik heb mijn oog ingeslikt... Nou ja, laten we hopen dat mijn hoofdpijn er tenminste door overgaat.

HOOFDCOMMISSARIS: (in het oor van de pseudo-kapitein) Wat speelt U toch voor een spelletje?

PISANI: (van plaats ruilend met de hoofdcommissaris) Vindt U niet dat U die aasgier een beetje teveel in de kaart hebt gespeeld? Ze is er van overtuigd dat ze ons beet heeft.

GEK: Laat me alstublieft (tegen de journaliste). Welnu, ik zal U aantonen juffrouw, dat deze laatste versie volslagen onbetrouwbaar is. (De deur gaat open. Men ziet commissaris Bertozzo met een ooglap)

BERTOZZO: Neem U me niet kwalijk, stoor ik?

HOOFDCOMMISSARIS: Kom verder, kom verder Bertozzo... gaat U zitten.

BERTOZZO: Ik hoef alleen dit maar even af te geven (laat metalen doos zien)

HOOFDCOMMISSARIS: Wat is dat?

BERTOZZO: Het is een facsimile van de bom die in de bank ontplofte...

JOURNALISTE: Oh Jezus!

BERTOZZO: Weest niet bevreesd, juffrouw, ze is onklaar gemaakt.

HOOFDCOMMISSARIS: Heel goed Bertozzo... legt U het daar maar neer... en reik Uw collega de hand... U ook commissaris... kom hier en sluit vrede.

BERTOZZO: Maar vrede waarover, commissaris... ik zou op z'n minst willen weten waarom ie zo kwaad op me werd dat ie m'n oog dicht-sloeg... (De hoofdcommissaris geeft hem een peut met z'n elleboog).

PISANI: Ah, dat weet je niet ha? En die wind dan?

BERTOZZO: Welke wind?

PISANI: Ja, zo is 't wel genoeg... er zijn vreemden bij...

GEK: Precies.

BERTOZZO: Maar commissaris, ik wil alleen maar weten wat eraan de hand is... U komt binnenlopen en zonder me zelfs aan te kijken, goedenavond te wensen, 'pats'.

GEK: U had goedenavond kunnen zeggen, daar heeft hij gelijk in.

BERTOZZO: Neem me niet kwalijk maar Uw gezicht komt me zo bekend voor.

GEK: Dat komt omdat we allebei een ooglap dragen.

KOOR: Hahaha.

GEK: Mag ik me voorstellen, kapitein Marcantonio Banzi Piccinni. Van de recherche.

BERTOZZO: Piccinni? Onmogelijk, die ken ik persoonlijk.

HOOFDCOMMISSARIS: (geeft hem een schop) U kent hem niet.

BERTOZZO: Ik ken hem niet? Hoezo, ik ken hem niet?

PISANI: (schop) Je kent hem dus niet.

BERTOZZO: Beginnen we weer...

HOOFDCOMMISSARIS: Niet zo aangebrand... (schop)

BERTOZZO: We hebben samen op cursus gezeten, Piccinni en...

GEK: Ze zeggen la-maar-zitten... (geeft ook een schop)

BERTOZZO: Wat krijgen we nou.

GEK: Dat deed hij. (wijst naar de commissaris)

HOOFDCOMMISSARIS: Ik wil U de juffrouw hier voorstellen, Bertozzo, later leg ik wel uit... Juffrouw Felletti is journaliste. Begrepen? Journaliste. (por met elleboog)

BERTOZZO: Aangenaam, commissaris Bertozzo. Nee ik heb het niet begrepen. (schoppen van alle drie, de gek geeft de hoofdcommissaris een klap in de nek. Ruzie en verwarring)

HOOFDCOMMISSARIS: Bertozzo, deze juffrouw is hier voor een heel belangrijk interview. Begrepen? (schop en knipoog)

BERTOZZO: Begrepen.

HOOFDCOMMISSARIS: De commissaris is afgezien van alles een uitstekende expert in ballistiek en explosieven.

JOURNALISTE: Ah, U zei me dat in die doos een model van de bom van de bank zat?

BERTOZZO: Ach model. Reconstructie. Aangezien het origineel uiter-aard verloren is gegaan.

GEK: Als commissaris Bertozzo me toestaat, als hoofd van de recherche...

BERTOZZO: Wie moet dat geloven. Laat die doos met rust, alstublieft.

GEK: Ik ben van de recherche. Opzij.

HOOFDCOMMISSARIS: Heeft U er werkelijk verstand van?

GEK: Kijk juffrouw, zo'n bom zit ingewikkeld in elkaar. Draden, twee ontstekers, tijd klok, lading, zo ingewikkeld dat je er makkelijk een vertraagde ontsteking in kan verstoppen.

HOOFDCOMMISSARIS: Hij lijkt wel een echte technicus.

BERTOZZO: Ja, maar hij is Piccinni niet.

GEK: Dat is dus geen kinderwerk.

HOOFDCOMMISSARIS: Zeg ook eens wat, Bertozzo, laat eens zien dat er in onze sectie niet geslapen wordt.

BERTOZZO: Die bom is tamelijk gecompliceerd. Werk van vaklui.

JOURNALISTE: Vaklui?

BERTOZZO: Absoluut.

JOURNALISTE: Werden de aanslagen die men jaren geleden op conto van de linkse beweging schreef in werkelijkheid vaak gepleegd door fascistische paramilitaristen. Sinds enige tijd treedt deze linkse beweging autonoom voor het voetlicht, en ze beschikken nu dus over vakkennis om dit soort bommen te maken, kortom te domineren ons openbare leven. Het optreden van de politie heeft een averechts effect gehad. Wil de politie er nu een prestige slag van maken.

HOOFDCOMMISSARIS: Hoe komt U erbij?

JOURNALISTE: Gezien het feit dat de politie op zo'n grote schaal huiszoekingen doet, de golf van arrestaties en het feit dat het Openbaar Ministerie zogenaamde monsterprocessen in voorbereiding heeft, die nu, door dit onderhavige incident opgeschort worden.

GEK: Het Openbaar Ministerie neemt het allemaal uiterst gemoedelijk op, kan ik U verzekeren. En van geïnformeerde zijde weet ik ook dat de politie werkelijk niets tegen de anarchisten heeft, nietwaar commissaris, iemand gebruikte onlangs het woord 'schertsende wijf'. Dat zult U ook aantreffen in de verklaring van het ministerie.

JOURNALISTE: Dat is waar. Dat is waar.

(De hoofdcommissaris geeft uit blijdschap de gek een hand en houdt diens hand in zijn hand)

HOOFDCOMMISSARIS: Mijn excuses.

GEK: Het geeft niet. (schreeft de hand vast)

JOURNALISTE: Het optreden van de V-agenten, die volgens die verklaringen in anarchistische kring aan het werk waren, kun je toch nauwelijks een gemoedelijke methode noemen.

GEK: Ach kom, daar kun je toch geen enkele verwachting van hebben. Een lachertje. Als je dat soort jongens vroeg wie Bakunin was, zeiden ze: 'een Zwitserse kaas, zonder gaten'.

BERTOZZO: Ik word gek van die kerel die iedereen kent, alles weet.

HOOFDCOMMISSARIS: Ik ben het absoluut niet met U eens, kapitein. De V-agent van ons is een uitstekende kracht.

Tot in de puntjes voorbereid.

JOURNALISTE: Zijn er nog meer van die tot in de puntjes voorbereide spionnen, links en rechts, in extraparlamentaire groepen gepost.

HOOFDCOMMISSARIS: We hebben er veel. Zo'n beetje overal.

JOURNALISTE: Dat lijkt me bluf, commissaris.

HOOFDCOMMISSARIS: Ook vanavond tussen het publiek hebben we onze mensen. Wilt U het zien? (klapt-stilte) Wat had U dan gedacht? Dat een echte agent zich bekend zou maken? Daar staat U van te kijken, ha. Verklikkers zijn ons sterkste punt.

PISANI: De preventieve functie.

JOURNALISTE: Als jullie ze onder controle hadden, hoe komt het dan dat ze kans hebben gezien een zo gecompliceerde aanslag op te zetten.

HOOFDCOMMISSARIS: Het geval wil dat onze agent die week niet bij de groep kon zijn...

GEK: Hij moest dus de week daarop dan ook een absentiebriefje van zijn ouders meebrengen...

HOOFDCOMMISSARIS: Alstublieft...

JOURNALISTE: Dat de kennis van de agenten inzake, jargon, doelstelling en de achtergronden van de anarchisten nogal bedroevend is, dat is niet verwonderlijk gezien de totale benaderingswijze van de politie. Om dat met een citaat te illustreren, commissaris, U heeft gezegd: we moeten er op toezien, dat het publiek de daad beoordeeld en niet het motief.

GEK: Waar wilt U nu eigenlijk op wijzen, juffrouw. Als U ons komt verwijten dat we een jacht op anarchisten ontketend hebben, waar we ons volkomen verhit in hebben gegooid, met alle hetzes van dien, om een stofwolk op te doen waaien, daardoor de gedragingen van zekere bewindslieden, waaraan onze anarchisten hun motieven ontleenen, aan het oog onttrekkend, als U ons komt voorhouden dat we dat hebben gedaan met een dol fanatisme, in plaats van ons te realiseren, hoezeer we er telkens weer op uit werden gestuurd, als U dat zo wilt stellen, mejuffrouw...

HOOFDCOMMISSARIS: (tegen Bertozzo) Geen zorg, nu komt de wending, dat is zijn techniek, jezuïtische dialectiek.

GEK: Ja, dan moet ik zeggen, dan stelt U het juist.

BERTOZZO: Fijne dialectiek.

HOOFDCOMMISSARIS: Bent U gek geworden?

BERTOZZO: De gek. Hij is het. Gek.

GEK: Maar tegelijkertijd moet ik zeggen: dat is onze taak. Een verheven taak. Een mooie taak. De taak die ons democratisch bestel ons heeft toegedacht. Rust en orde. Een inspirerende gedachte, nietwaar hoofdcommissaris? Jazeker. Het democratische bestel. Wat dat betreft lijken sommigen wel het een en ander geleerd te hebben, juist zij, die van oudsher al heel weinig democratische sympathieën hadden, hangen dezer dagen bij het minste rumoer over het balkon om erop te wijzen dat de democratische rechtsorde in het geding is. Mooi woord geleerd, maar niet begrepen. Wel uit hoofde van de parlementaire democratie iedereen tot kalmte manen maar diezelfde parlementaire democratie nergens zo serieus nemen, dat het parlement ook maar de slagkracht van een geknakte lollystok kan ontwikkelen. Zo las ik dezer dagen dat fascinerende verhaal in de krant over dat onderzoek naar het gedrag van multinationale ondernemingen. Een enigszins stoffig plan. Maar een tandenknarsend verzet. Een laatdunkend gemor. Uit precies die hoek waar men het wel vaker overbodig vindt om een onderzoek in te stellen. 'Het gaat dus om de activiteiten van bedrijven die uit het oogpunt van Algemeen Belang schadelijke gevolgen kunnen hebben'. 'Schadelijke gevolgen?' Moeilijk fronzen. 'De werkgelegenheid meneer, dat is toch een grote zegen'. Het ene vergiftigingsschandaal na het andere. 'Schadelijke gevolgen?' Moeilijk fronzen. Een farmaceutische fabriek blaast in een onbewaakt moment, zoals dat heet, een onbewaakt moment blazen ze 25.000 ton moordend gas de lucht in. Ontbladerde bomen. De bevolking maakt nijldige stennis. Er komt een rechtszaak. Wat valt er te 'duchten'? Ja, wat valt er te duchten. Het stonk even, nee, te duchten valt

er eigenlijk niets. Tot het gaat regenen, een dichtbevolkt gebied, prompt heeft 80% van de mensen last van haaruitval. Wat valt er te duchten, wel te duchten valt dat de schedelhuid van de mensen is aangetast. Maar daar weten we wel wat op, met onze kunststoffen: 'Heeft U reeds kennis gemaakt met onze unieke collectie pruiken, ook om mee te tennissen', en dus lopen er 15.000 mensen met een pruik op in de regen, wat zijn die bedrijven toch een zegen. Een volwassen parlement met volwassen bevoegdheden, denk je, dat is een voorwaarde voor een volwassen democratie. Een conditio sine qua non om het in beschaafde taal te zeggen. Nee, hier gaat het om een christen democratische versie, een zonderlinge variant. Onderzoek naar de rol van de oliemaatschappijen in de oliecrisis? 'Waar heb dat nou voor nodig. Het is niet nuttig. Nee, het is overbodig'. Rechts-christelijke lyriek in de senaat. Of neem eerder genoemd plan: 'Onderzoek naar multinationale ondernemingen, hun fiscale verplichtingen, invloed op inflatiemarkt mechanismen'. Afgewezen. Afgewezen op grond van het beschuldigende karakter van de formulering. Welwel. En wat moet ik nu in de krant lezen? Al deze politici, deze christelijke politici waren respectievelijk fiscaal adviseur, divisie-hoofd en vestigingsdirecteur bij meergenoemde ondernemingen geweest. Nou dan begint mijn haar ook uit te vallen. Je opwinden over de democratische rechtsorde, en je niets gelegen laten liggen aan een algemeen belang.

BERTOZZO: Ik weet wie het is. Hij heeft zich verkleed.

HOOFDCOMMISSARIS: Ik weet het, maar laat de journaliste nou niks merken.

JOURNALISTE: Paradoxaal.

GEK: Dat is het woord. Paradoxaal. Een keten van paradoxen. Neem nou die absurditeit die aan die wapensystemen kleeft, waarmee we samen met Amerika de grenzen van de vrije wereld bakenen. Daar zou je een stuk over moeten maken. Laten we dat doen. Binnenkort in dit theater: 'Syndicaat der Eergevoeligen. Een meeslepend verhaal over een...'

PISANI,HOOFDCOMMISSARIS,AGENT: Hé hé hé rustig aan. Hier is het te doen. Niet iets anders er tussen door. Houd je aan je tekst.

BERTOZZO: Ik zei het wel. Het is een toneelspeler. (trekt ooglap af) Zien jullie het? Hij heeft een oog. Hij heeft er één!

HOOFDCOMMISSARIS: Natuurlijk heeft hij een oog. Waarom zou hij er geen hebben.

BERTOZZO: Waarom dan die ooglap?

PISANI: Je hebt toch ook een oog. (wijst op de lap) Leg ik je allemaal nog wel uit. (fluisterend)

JOURNALISTE: Draagt U die ooglap voor de lol?

GEK: Nee, om niet in het oog te lopen.

JOURNALISTE: Ik verzeker U dat U als politiefunctionaris een opzien-barende figuur bent.

GEK: Ik weet niet wat voor beeld U van het politieapparaat hebt, maar ik kan U verzekeren dat er de laatste jaren wel het een en ander veranderd is. De bulderende autoriteit, de patriot met zijn verknocht-heden aan rust en orde, ze zijn er nog wel, natuurlijk, maar toch, soms ontmoet je wat je noemt een genuanceerde kijk, iets wat lijkt op een menselijke gedachte. In plaats van traditionele ambtenaren kruiperigheid: 'Als het goed gaat met de staat, gaat het goed met ons', bewust-wording mejuffrouw. De objectieve kijk. Dat geweldig veelzijdige beroep van ons. Je weet nooit of je ambtenaar bent of militair, of een losgeslagen schoft of gewoon een burger met een huis op afbetaling. En dus lees je, per ongeluk, als burger de krant, nu en dan, en ik kan U verzekeren, de burger mag zich verbazen, maar de politiemans moet aan het werk. Net als de gemiddelde burger weten we wel, dat er iets niet klopt, maar we koesteren de idee, het alibi, leve de democratie. De gemiddelde burger interesseert het toch niet echt of de smeerlapperij verdwijnt... nee, voor hem is het genoeg, dat het aan het daglicht komt dat er een schandaal losbreekt, zodat we erover kunnen praten... voor hem is dat de echte idee van vrijheid. (Bertozzo pakt de houten hand en trekt eraan, de gek probeert de hand vast te houden. uit de mouw komt de echte hand waarmee de gek de houten hand vast houdt)

BERTOZZO: Hier kijk, een hand. Hij heeft een hand in zijn hand.

JOURNALISTE: Waarom onderbreekt U hem steeds. Geloof U dat U indruk op mij maakt. Heeft U zichzelf nog wel in de hand?

BERTOZZO: Hij is een oplichter, een hypokrisieman, hij is noch invalide, noch kapitein.

JOURNALISTE: Wie is hij dan?

BERTOZZO: Hij is... (wordt weggesleept door de agent, hoofdcommissaris en commissaris Pisani)

HOOFDCOMMISSARIS: Hij wordt aan de telefoon verwacht.

PISANI: (met de telefoon manipulerend) Wil je ons ruïneren, krankzinnige.

HOOFDCOMMISSARIS: Het moet geheim blijven. Als de juffrouw op de hoogte raakt van het tegenonderzoek zijn we erbij.

BERTOZZO: Tegenonderzoek? (in de hoorn) Hallo?

PISANI: Wat bazel je over alles weten. Je weet van niks.

BERTOZZO: Ik weet...

HOOFDCOMMISSARIS: Telefoon en verder niks.

BERTOZZO: Hallo, auw, met wie spreek ik... (De gek is in gesprek met de journaliste)

GEK: Het geloof van de democraat is paradoxaal en zijn geneesmiddel is het schandaal. Een simpele filosofie, juffrouw, maar verbluffend verstrekkend. Pak op willekeurige plaats de rode draad op en kijk waar hij naar toe gaat. De rode draad met het karakter van een telefoonkabel. Zeer weinigen die er niet op zijn aangesloten. Een naar-geestige gedachte? U gelooft het niet? Laten we eens kijken, via welke omwegen we bij U terecht komen. Eens kijken. Uw houding, Uw haar. Uw kleding? Hm, overtuigd democrate op zoek naar waarheid en gerechtigheid. De weg van deze veelgelezen journaliste is geplaveid met schandalen. Uw sympathie met de anarchistinnen lijkt me overigens wat afstandelijk, wat pathetisch. Kunnen we het zo stellen: U bent akkoord met hun streven, maar niet met hun daden?

JOURNALISTE: Ja natuurlijk. Zoals iedereen.

GEK: Natuurlijk bent U tegen hun methode. U gelooft in Uw methode, nietwaar, de legale methode, de lucratieve methode. Wederom bent U er in geslaagd een schandaal op te sporen, bravo, een hele verdienste, maar U verdient het. U gelooft in het effect van Uw methode en met U Uw lezerschare. Ach, men zou wat meer de spreuk van Gregorius de Gruwelijke in het achterhoofd moeten houden: 'Nolimus aut Volimus, omnibus gentibus, iustitiam et veritatem'.

(BertoZZo heeft inmiddels het portret van de 'president' van de muur gehaald. Bij schrijft op de achterkant: 'Dit is een fantast, een bedrieger'. Toont de tekst aan zijn collega's. Commissaris Pisani gaat naar BertoZZo en haalt het portret uit diens handen. Hij verscheurt het)

JOURNALISTE: Wat mag dat betekenen?

GEK: Opdat er rechtvaardigheid en waarheid zijn, moeten we het onmogelijke doen om de schandalen aan het licht te brengen, maar weest niet bevreesd dat het gezag wordt aangetast: op schandalen bouwt men de meest duurzame macht van de staat.

HOOFDCOMMISSARIS: (tegen commissaris Pisani) U verscheurt het portret van de president? Wat is dat? Wat betekent dat?

PISANI: Zag U niet wat deze BertoZZo voor tekst had bedacht?

GEK: Het is dus duidelijk dat men het schandaal als het er niet is moet maken, omdat het een buitengewoon krachtig middel is om aan de macht te blijven, door de ontlasting van de gewetens van de onderdrukten. De bevrijdende catharsis van alle spanning. En U als journaliste bent er de gebenedijde hogepriesteres van.

JOURNALISTE: Het is toch knap ongemakkelijk voor de regering als wij weer een schandaal in de openbaarheid brengen.

GEK: Voor de regering niet. Voor sommige personen wel. Kijk naar de hoogontwikkelde Noord-Europese staten. Herinnert U zich Profumo nog, in Engeland. De minister van Defensie betrokken bij een wereld van prostituties, drugs, spionage. Viel de regering soms? Stortte de beurs in? Integendeel, beurs en regering stonden nooit zo sterk als na het schandaal. De mensen dachten, ja er is bedrog, tot onze nek staan we in de rotzool, men dwingt ons die drek te eten, maar niemand komt ons tenminste vertellen dat het chocoladepudding is.

PISANI: Het schandaal als mest van de sociaal-democratie.

GEK: De spijker op zijn kop. Het schandaal is de mest van de sociaal-democratie. Hebben ze ooit in Amerika een sociaal-democratisch land bij uitstek - ook maar iets wat betrekking had op de bloedbaden in Vietnam, gecensureerd? Integendeel: in alle kranten stonden foto's van vrouwen- en kinderlijken, verwoeste dorpen. Een New-Yorkse krant is zo ver gegaan de kop te bedenken: 'Wij zijn de moordenaars van de wereld'. Daaronder de foto met vijf rijen vermoorde kinderen. Deze foto nu, werd door de waanzinnige som van vijf miljoen dollar doorverkocht aan de persagentschappen. Herinneren we ons dat schandaal met dat zenuwgas? Gas dat in zo'n hoeveelheid in Amerika werd geproduceerd dat het drie maal de hele mensheid kon vernietigen. Censuur? Geen sprake van. Je kon de tv. niet aandoen of je zag rijen treintjes. 'Naar gaan die treintjes heen?' 'Naar zee'. 'Wat zit in die treintjes?' 'Zenuwgas'. 'Ah, zenuwgas'. 'Ze worden een paar kilometer uit de kust gelost. Komt er een aard- of zeebeving, dan barsten de vaten, het gas komt, gloe, gloe aan de oppervlakte en we gaan alle-

maal dood. En terecht. Zo hebben de mensen de mogelijkheid zich op te winden, te huiveren. Wat voor een soort regering is dit? Generaals. Moordenaars. Ze winden zich op en burp! de bevrijdende boer.

PISANI: Niet gek gezien. Zo gaat het precies.

HOOFDCOMMISSARIS: We onthouden ons van commentaar.

PISANI: Ik spreek nu als burger, hoofdcommissaris.

HOOFDCOMMISSARIS: Als burger? Ah, als burger. En als wie zou ik nou tot jou spreken?

GEK: Ook bij de politie is de dialoog op gang gekomen.

PISANI: Nou, eh ach, als...

HOOFDCOMMISSARIS: Als je meerdere, kerel, je meerdere, tot je ongenoegeen, ik weet het, maar toch: je meerdere.

PISANI: Ja ja.

HOOFDCOMMISSARIS: Ja ja?

PISANI: Als U het zo stelt...

HOOFDCOMMISSARIS: Het is misschien wel pedant...

GEK: Overleg, discussies, kritiek. U zou de politieke discussie tussen Pisani en BertoZZo eens moeten volgen. Klasse.

HOOFDCOMMISSARIS: Discussie? Hier? Waarover? Wanneer?

GEK: 'Ik begrijp niet dat ze jou bij de politie handhaven'. Pisani natuurlijk weer met zijn gebrek aan inlevingsvermogen.

PISANI: Maar ik begrijp ook inderdaad niet waarom...

GEK: BertoZZo heeft te radicale neigingen.

AGENT: Op de maandelijkse cursus, die je moet volgen als je hoger op wil, wordt ook gediscussieerd: Als onderdeel van het vak reïbestrijding krijg je deskundige lezingen over de achtergronden van de orde verstoorders en dan mag je vragen stellen. Interessant. Boeiend.

PISANI: Kop dicht.

HOOFDCOMMISSARIS: (tegen Pisani) Kop dicht.

GEK: De verwarring in het korps neemt toe. Het gevolg van Uw aanwezigheid.

JOURNALISTE: Denkt U? Ben ik misschien te ver gegaan.

GEK: De chaos, mejuffrouw, de chaos.

HOOFDCOMMISSARIS: Kop dicht.

BERTOZZO: Handen omhoog. Rug tegen de muur of ik schiet.

PISANI: BertoZZo, ben je gek geworden.

BERTOZZO: Handen omhoog heb ik gezegd... U ook hoofdcommissaris, ik sta niet meer voor mezelf in.

JOURNALISTE: Oh mijn god.

HOOFDCOMMISSARIS: Kalmeer BertoZZo.

BERTOZZO: Houdt U rustig commissaris en maakt U zich geen zorgen...

(heeft een aantal handboeien uit het bureau gehaald, geeft ze aan de agent en beveelt hem iedereen te boeien) Vooruit, hang ze een voor een aan de kapstok. (tegen de achterwand is een horizontale stang bevestigd waaraan de aanwezigen worden vastgeketend: één handboei aan de pols de andere aan de stang) En kijk het niet zo aan, dadelijk zullen jullie begrijpen dat dit de enige manier was die me overbleef om jullie naar me te laten luisteren. (tegen de agent die aarzelt of ie ook de journaliste moet boeien) Ja, ook de juffrouw... en jezelf ook. (wendt zich vervolgens tot de gek) Doe jij me het genoegen m'n beste Frigoli... en zeg de heren wie je eigenlijk bent... of anders schiet ik je in het tandvlees, is dat duidelijk? (de politiemannen en de journaliste proberen duidelijk te maken dat ze het niet eens zijn met zoveel oneerbiedigheid) Stil... jullie!

GEK: Heel graag, maar ik ben bang dat ze me misschien niet zullen geloven.

BERTOZZO: Wil je het zingen?

GEK: Nee, maar het zou genoeg zijn om mijn papieren te laten zien... het rapport van de psychiatrische kliniek... etc.

BERTOZZO: Hup, ga ze pakken, en geen grollen meer, anders vermoord ik je!

GEK: Hier zijn ze (geeft ze aan BertoZZo).

BERTOZZO: (neemt ze aan, deelt ze uit aan de geboeiden; elk van hen heeft de linkerhand vrij) Voor U heren... zien doet geloven!

HOOFDCOMMISSARIS: Nee! Een voormalig tekenleraar? Een afperser? Met paranoïde trekjes? Maar hij is gek!

BERTOZZO: (zucht) Dat probeer ik nu al een uur te zeggen!

PISANI: (leest een ander rapport) Psychiatrische kliniek van Imola, Voghera, Varese, Gorizia, Parma... hij is overall geweest

GEK: Zeker, de gekkenronde van Italië.

JOURNALISTE: 15 Elektroschokken... 20 dagen eenzame opsluiting... 3 vandalistische crises...

AGENT: (leest op een blaadje) Pyromaan! Tien keer brand gesticht!

JOURNALISTE: Laat 'ns zien? De brand in de bibliotheek van Alexandrië. Alexandrië in Egypte. In de tweede eeuw voor Christus!

HOOFDCOMMISSARIS: Het maakte hem niet uit dat hij nu wist wie het was geweest die de bommen had gelegd.

GEK: Het is duidelijk dat hij hem niet al te hoog aansloeg, noch als anarchist, noch als danser!

PISANI: Misschien beschouwde hij 'm niet eens als anarchist.

GEK: Ik zou zeggen, hij minachtte hem.

PISANI: Bij een meningsverschil gooiden ze elkaar zelfs een zoutvaatje naar het hoofd.

HOOFDCOMMISSARIS: Met zout.

GEK: En dat brengt ongeluk. Vergeet niet dat onze spoorwegman op de hoogte was van het feit dat er bij de Romeinse anarchistinnen een groep spionnen van de politie rondgingen...

PISANI: Misschien hebben ze daarover wel ruzie gemaakt!

GEK: Het kon hem dus niets schelen, het bewijs blijft onweerlegbaar: De anarchist was rustig.

PISANI: Hij lachte zelfs... weet U nog, dat heb ik zelfs al verklaard in de eerste versie.

GEK: In de eerste versie hebben jullie ook verklaard dat de anarchist een sigaret had opgestoken, 'teneergeslagen' à la Francesca Bertini en dat ie 'ontroostbaar' had gezegd: 'dit is het einde van de anarchie'.

Ta-ta-ta-ta! Wat een melodrama.

HOOFDCOMMISSARIS: Het was een idee van deze jongeman hier. Ik heb nog gezegd: mooie scènes laten we over aan filmregisseurs, wij zijn van de politie.

GEK: De enige mogelijkheid een goed lopende oplossing te vinden is opnieuw beginnen.

PISANI: Een derde versie?

GEK: Alsjeblieft niet! We hoeven alleen de huidige twee wat geloofwaardiger te maken.

HOOFDCOMMISSARIS: Precies.

GEK: Dus, regel één: Wat gezegd is, is gezegd en daar komen we niet op terug. Daarom blijft het nu zo dat U, commissaris, hem met Uw manoeuvre in het nauw gedreven hebt... plus het feit dat de anarchist zijn laatste sigaret heeft opgestoken... zijn laatste melodramatische zin heeft uitgesproken... en hier hebben we dus de variant: hij heeft zich nog niet uit het raam geworpen want het was nog geen middernacht maar pas 8 uur.

HOOFDCOMMISSARIS: Zoals in de tweede versie...

GEK: En iedereen weet dat een spoorwegbeambte een man van de klok is.

HOOFDCOMMISSARIS: Het blijft een feit dat we alle tijd hadden om hem van gedachten te doen veranderen... en hem te doen afzien van de geplande zelfmoord.

PISANI: Geen speld tussen te krijgen!

GEK: Ja, maar waar komt die verandering vandaan?... Tijd alleen is niet genoeg om bepaalde wonden te helen... iemand moet hem geholpen hebben... een liefdevol gebaar misschien?

AGENT: Ik heb hem een kauwgum gegeven.

GEK: Prima. En jullie?

HOOFDCOMMISSARIS: Ik was er niet bij...

GEK: Kunnen we stellen dat jullie - om te beginnen - wat aangeslagen waren door de shocktoestand van de anarchist?

PISANI: Ja, ik was er echt door geroerd.

GEK: En we kunnen er wel aan toe voegen dat jullie er spijt van hadden dat jullie hem zo ontmoedigd hadden... commissaris... een gevoelig man als U!

HOOFDCOMMISSARIS: Ja, diep in m'n hart had ik medelijden met 'm... het zat me niet lekker.

GEK: En ik wed dat U ook even Uw hand op zijn schouder heeft gelegd...

HOOFDCOMMISSARIS: Nee, dat geloof ik niet.

GEK: Vooruit, een vaderlijk gebaar...

HOOFDCOMMISSARIS: Nou, 't kan zijn, maar ik herinner 't me niet...

GEK: Ik weet zeker dat U 't gedaan hebt!

Alstublieft, ik bid U, zeg dat het zo is...

AGENT: Ja, ja, hij heeft het gedaan... Ik heb het zelf gezien!

HOOFDCOMMISSARIS: Tja, als hij het gezien heeft...

GEK: (tot commissaris Pisani) En U heeft 'm in z'n wang geknepen... (geeft hem een kneepje)

PISANI: Nee, geknepen heb ik hem niet. Het spijt me.

GEK: U stelt me teleur... weet U waarom? Die man was behalve anarchist ook spoorwegbeambte. Wat dat betekent, spoorwegbeambte: Jeugdherinneringen, treinen, elektrische en opwindbare treinen. Heeft U als kind ooit een spoorweg gehad?

PISANI: Ja, ik had een echte spoortrein... met rook... een pansertrein.

GEK: En die deed tuut-tuut?

PISANI: Ja, tuut-tuut...

GEK: Geweldig! Tuut-tuut. Ziet U, hij klaart helemaal op. Nee, commissaris U moest wel wat voor deze man voelen... omdat hij in Uw onderbewustzijn te maken had met Uw treintje... als de verdachte een, laten we zeggen, bankier was geweest, had U hem niet eens aangekeken, maar hij was spoorwegbeambte en... U, ik ben er abso-luut zeker van... U heeft hem een kneepje in de wang gegeven...

AGENT: Ja, dat is zo... ik heb het zelf gezien: twee kneepjes.

GEK: Ziet U...

PISANI: Dat herinner ik me niet meer...

GEK: Nee... alstublieft... anders wordt ik boos. Kijk naar m'n nek.

PISANI: Eh, goed als ik U een plezier kan doen...

GEK: Zegt U het dus maar... ik moet het in het proces verbaal zetten.

(begint te schrijven)

PISANI: Eh, ik heb gezegd... toe jongen trek het je niet aan... je zult zien dat de anarchie nooit verloren gaat.

GEK: Uitstekend... en toen hebben jullie gezongen!

HOOFDCOMMISSARIS: Gezongen?

GEK: Natuurlijk, dat zo'n sfeer van kameraadschap... daarin moet je wel zingen. Laat 'ns horen. Wat hebben jullie gezongen: 'de hele wereld is ons vaderland'...

HOOFDCOMMISSARIS: Nee, het spijt me edelachtbare, maar wat dat zingen betreft kunnen we niet met U meegaan.

GEK: Ah, jullie kunnen niet met me meegaan? Nou, weet je wat? Ik geef de feiten door zoals jullie ze me verteld hebben en weet je wat dat betekent? Dat betekent enorme rotzooi. Een puinhoop. Precies. Eerst beweren jullie iets, dan trekken jullie het weer in... eerst één versie, dan een volslagene andere, niet eenmaal zijn jullie het onderling eens... hier staat dat onze wachtmeester heeft verteld dat de anarchist al op het eind van de middag geprobeerd had voor de eerste keer uit het raam te springen, in jullie aanwezigheid, iets dat jullie überhaupt niet aangestipt hebben. Jullie leggen voor de hele pers, inclusief het journaal verklaringen af van, als ik me niet vergis, de volgende strekking: 'natuurlijk' bestaan er geen verballen van de ondervragingen van de anarchist, daar was geen tijd voor, en na een tijdje... oh wonder, komen er opeens twee of drie verballen boven water... door hem zelf getekend... toen hij nog leefde... Wat moeten de mensen van jullie denken, hè? Dat jullie notoire leugenaars zijn en nog getikt bovendien? Wie moet jullie geloven? Weten jullie waarom niemand jullie zal geloven? Omdat jullie versie van de feiten menselijke warmte mist. Niemand vergeet dat onbeschofte antwoord, commissaris, toen de arme weduwe van de anarchist vroeg waarom men haar niet van de dood van haar man op de hoogte had gesteld. Geen moment van medeleven. Niemand die zich laat gaan. Zich blootgeeft. Niemand die lacht, huilt, zingt... Alle tegenstrijdigheden waarin jullie verstrikt zijn geraakt zouden hoe dan ook vergeeflijk zijn als de mensen achter dit alles een hart zouden kunnen ontdekken... twee menselijke mensen... een brok in de keel van ontroering... twee mensen die hoewel ze politiemannen zijn met de anarchist zijn lied zingen... om hem een plezier te doen... 'Heel de wereld is ons vaderland'... wie zou niet in snikken uitbarsten... wie zou jullie namen niet uitschreeuwen na een dergelijk verhaal. Ik smeek jullie... Voor je eigen bestwil... opdat het onderzoek zich in jullie voordeel ontwikkelt... zingt... (één voor één vallen ze in, vierstemmig)

De hele wereld is ons vaderland;
Deze belofte smeedt een eeuwige band.
Onze bezieling belemmerd door de dood
Maakt ons als mens in onze kleinigheid groot.

(black out)